

Είναι σύνηθες φαινόμενο για τον άνθρωπο, όταν απολαμβάνει κάποιες συνθήκες, να τις υποτιμά ή τουλάχιστον να μην τις εκτιμά στο μέτρο που πρέπει. Ο σημερινός άνθρωπος και ειδικότερα ο νέος, ζώντας σε μια κοινωνία που προσφέρει μεγάλες ελευθερίες, έμαθε να θεωρεί ορισμένα πράγματα ως δεδομένα. Έμαθε να θεωρεί ως δεδομένο ότι έχει δικαιώματα. Έμαθε να θεωρεί ως δεδομένο ότι μπορεί ν' αντιδρά κάθε φορά που νομίζει ότι αδικείται. Αυτό είναι λάθος. Κανένα από τα δικαιώματα που

απολαμβάνουμε δεν μας χαρίστηκε. Τα πάντα κατακτήθηκαν με αγώνες. Αγώνες ανθρώπων, που θυσιάστηκαν γι' αυτά που πίστευαν. Αγώνες που, άλλες φορές με το μολύβι, άλλες φορές με τα όπλα και άλλες φορές —όπως θα προσπαθήσουμε ν' αποδείξουμε— με την κιθάρα, μας οδήγησαν στη σημερινή κατάσταση. Για να εκτιμηθεί το φαινόμενο Rock στο σύνολο του εύρους του, θα πρέπει να μελετηθεί με τρόπο όμοιο μ' αυτόν που μελετώνται οι επαναστάσεις. Θα πρέπει να δούμε τις συνθήκες μέσα στις οποίες γεννήθηκε και να τις συγκρίνουμε με τις συνθήκες που προέκυψαν εξαιτίας της ανάπτυξής του. Θα πρέπει να δούμε το ποιόν των δημιουργών του και να το συγκρίνουμε με το ποιόν των μεγάλων και αναγνωρισμένων επαναστατών.

Πριν ξεκινήσουμε την οποιαδήποτε ανάλυση, χρήσιμο είναι να πούμε μερικά πράγματα περί επανάστασης. Όταν μιλάμε για επανάσταση και επαναστάτες, το μυαλό του ανθρώπου πηγαίνει σε μαζικές κινητοποιήσεις, που στόχο είχαν τον περιορισμό της αυθαιρεσίας της εξουσίας. Η ιστορία καταγράφει αυτές τις κινητοποιήσεις και τις ονομάζει επαναστάσεις. Το Rock, ως δραστηριότητα, πολύ εύκολα θα μπορούσε ν' απορριφθεί απ' αυτήν την κατηγορία, γιατί δεν πληρεί τις προϋποθέσεις που αναγνωρίζει η επιστήμη της ιστορίας. Θα μπορούσε δηλαδή η ταύτισή μας να θεωρηθεί σαν μια υπερβολή, που δικαιολογείται από την αγάπη μας προς αυτόν τον τύπο της μουσικής. Εδώ ακριβώς είναι το λεπτό σημείο. Η Rock μουσική, είτε τη λατρεύει κάποιος είτε όχι, είναι μια πραγματική επανάσταση. Είναι επανάσταση όμοια με τη Γαλλική και ως τέτοια πρέπει να μελετηθεί. Αν εμείς που αγαπούμε το Rock δεν καταφέρουμε να το δούμε από μια άλλη οπτική γωνία, δεν θα μπορέσουμε ποτέ να καταλάβουμε τη σημασία του, ενώ αυτοί που το αντιπαθούν θα εξακολουθούν να το βλέπουν σαν μια βαρβαρότητα και τίποτε άλλο. Το τελευταίο βέβαια δεν είναι πρόβλημα, γιατί στόχος μας είναι να καταλάβουμε εμείς τι συμβαίνει και όχι να πεισθούν κάποιοι άλλοι για την ορθότητα της άποψής μας. Μήπως οι Γάλλοι ευγενείς έβλεπαν τη Γαλλική Επανάσταση ως ένα σημαντικό βήμα της ανθρωπότητας ή μήπως την έβλεπαν επίσης σαν μια βαρβαρότητα;

Η προσφορά της μουσικής Rock στην ανθρώπινη κοινωνία μπορεί να συγκριθεί μόνο με την προσφορά των μεγάλων επαναστάσεων που πραγματοποίησαν οι άνθρωποι στην προσπάθειά τους για την κατάκτηση της ελευθερίας. Το Rock είχε προσφορά ανάλογη μιας

επανάστασης, γιατί ήταν το ίδιο μια επανάσταση. Οι άνθρωποι αγνοούν την πραγματική σημασία του, γιατί αγνοούν τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί το σύστημα εξουσίας. Αδυνατούν ν' αντιληφθούν ότι πολλές από τις κοινωνικές συνθήκες που απολαμβάνουμε σήμερα —και είμαστε υπερήφανοι γι' αυτές ως κατακτήσεις— είναι αποτελέσματα της επίδρασης της μουσικής Rock.

Ο αναγνώστης εύλογα θ' αναρωτηθεί ...γιατί η επανάσταση του Rock δεν μελετήθηκε ποτέ κάτω από το ανάλογο πρίσμα, ώστε να καταγραφεί από την ιστορία ως τέτοια ...κι επιπλέον ...γιατί δεν οδήγησε στις κοινωνικές συγκρούσεις που χαρακτηρίζουν τις άλλες επαναστάσεις. Πρώτα απ' όλα πρέπει να γνωρίζουμε ότι η ιστορία καταγράφει πάντα ό,τι συμφέρει την εξουσία και όχι ό,τι συμβαίνει στην πραγματικότητα. Το Rock δεν επιχείρησε ποτέ να το μελετήσει ως επαναστατικό φαινόμενο, γιατί απλούστατα δεν συμφέρει. Το Rock εξακολουθεί να είναι ζωντανό φαινόμενο, που κάθε οργανωμένη μελέτη περί αυτού το ενισχύει εις βάρος της εξουσίας. Η ιστορία καταγράφει ό,τι είναι νεκρό και νικημένο· ό,τι δεν απειλεί την εξουσία. Δεν έχει σημασία πόσο αυτό το φαινόμενο άλλαξε την κοινωνία ή πόσο άλλαξε τους συσχετισμούς μέσα σ' αυτήν, σημασία έχει ότι, από τη στιγμή που η εξουσία έχει επιβιώσει και είναι υπαρκτή, το φαινόμενο της επανάστασης που έχει προηγηθεί είναι νικημένο από αυτήν. Η επανάσταση έχει πάντα ως στόχο την εξουσία. Όταν η εξουσία εξακολουθεί να υπάρχει, αυτό σημαίνει ότι οι προηγούμενες επαναστάσεις έχουν αποτύχει. Αθροιστικά, το σύνολο των επαναστάσεων μπορεί να πρόσφεραν στον άνθρωπο καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, αλλά σε απόλυτα μεγέθη απέτυχαν, από τη στιγμή που ο στόχος δεν επιτεύχθηκε. Αυτές τις επαναστάσεις καταγράφει η ιστορία, γιατί είναι ακίνδυνες κι επιπλέον την συμφέρουν. Ο κόσμος θα πρέπει να θυμάται ποιοι επαναστάτησαν, γιατί στην πραγματικότητα η εξουσία διέφθειρε τους επαναστάτες και τους έκανε δούλους της. Οι σημερινοί εξουσιαστές δεν είναι τίποτε άλλο παρά οι αποτυχημένοι επαναστάτες του παρελθόντος. Όλοι αυτοί που ξεπούλησαν τα οράματα του ανθρώπου για να χορτάσουν την πείνα τους. Όλα τ' αποβράσματα που επιδίωκαν αλλαγή ρόλων και όχι την κατάργηση αυτών. Αυτοί παραγγέλλουν στην ιστορία να καταγράφει όσα τους συμφέρουν και όχι την αλήθεια.

Σ' ό,τι αφορά το φαινόμενο των κοινωνικών συγκρούσεων που συνοδεύουν τις επαναστάσεις συμβαίνει το ακόλουθο. Επανάσταση είναι η οποιαδήποτε δραστηριότητα οδηγεί την κοινωνία από μία παγιωμένη κατάσταση σε μια νέα. Επειδή η παγιωμένη κατάσταση συνδέεται με παγιωμένη εξουσία, η οποιαδήποτε προσπάθεια γι' αλλαγή συνήθως απαιτεί σύγκρουση. Απέναντι στην ισχύ της εξουσίας αντιπαράθεται ο λαός με το μοναδικό του όπλο, που είναι η μαζικότητα. Αυτή η αντιπαράθεση μεταξύ αντιπάλων που μισούνται θανάσιμα οδηγεί στη σύγκρουση. Αυτό όμως το φαινόμενο δεν είναι πάντα απαραίτητο να συμβεί για να χαρακτηριστεί μια δραστηριότητα ως επανάσταση. Η επανάσταση συνδέεται απόλυτα μόνο με τις κοινωνικές αλλαγές και όχι με τις κοινωνικές συγκρούσεις. Η σύγκρουση είναι απλά μια από τις επιλογές που έχουν οι επαναστάτες. Είναι επιλογή που έχει σχέση με τα συμφέροντα, τις συνθήκες και τη γνώση των εμπλεκομένων

μερών. Στη Γαλλική Επανάσταση η σύγκρουση ήταν αναπόφευκτη, γιατί άνθρωποι αγράμματοι είχαν ν' αντιμετωπίσουν ανθρώπους με γνώσεις και όπλα. Με τη βία τους καθήλωναν στην αθλιότητα και μόνο με βία μπορούσαν ν' αντιδράσουν. Δεν είχαν γνώσεις, ώστε να φθείρουν το σύστημα, χωρίς το προσωπικό ρίσκο που συνεπάγεται η βία. Στην περίπτωση του Rock τα πράγματα ήταν διαφορετικά. Η γνώση δεν έλειπε σε κάποιο από τα αντίπαλα μέρη. Οι επαναστάτες του Rock επέλεξαν την αναίμακτη σύγκρουση, περιοριζόμενοι στο να προκαλούν φθορά στον αντίπαλο. Η επανάσταση όμως έγινε κι αυτό συνεπάγεται ορισμένα πράγματα. Η κοινωνία άλλαξε στο μέτρο που επέτρεπε όχι πλέον η ισχύς των όπλων των επαναστατών, αλλά η ισχύς της γνώσης τους. Το Rock έφθειρε την εξουσία και η εξουσία, πληρώνοντας μεγάλο τίμημα, δείχνει σήμερα να το ελέγχει.

Για να καταλάβει ο αναγνώστης πόσο το Rock ενοχλεί την εξουσία και πόσο καλά γνώριζε τη σημασία του η ίδια, θα πρέπει να παρακολουθεί τη συμπεριφορά της. Η εξουσία μισεί και ερεθίζεται με οτιδήποτε την απειλεί και δεν το ελέγχει. Το Rock το μισεί θανάσιμα κι αυτό το μίσος φτάνει πολλές φορές στην παράνοια των συνήθως ψυχραιμών —λόγω γνώσης— δούλων της. Δείγμα αυτής της παράνοιας είναι η σύνδεση του Rock με τον σατανισμό και άλλες αστειότητες, που γίνεται εσκεμμένα κι έχει ως στόχο να επηρεάσει το μέρος εκείνο της κοινωνίας που στερείται γνώσης και υπακούει στην εξουσία· όλους εκείνους που εναποθέτουν το μέλλον τους στα χέρια των επαγγελματιών "σωτήρων" του συστήματος· όλους εκείνους που για ό,τι άσχημο συμβαίνει στη κοινωνία ευθύνονται οι ξένοι, οι γείτονες, οι ομοφυλόφιλοι, οι σατανιστές, οι μαύροι, οι Εβραίοι και ό,τι άλλο τους πλασάρουν αυτοί που τους εκμεταλλεύονται. Μόνο σ' αυτήν τη μερίδα της κοινωνίας μπόρεσε η εξουσία να περιορίσει τις κοινωνικές αλλαγές που επέφερε το Rock. Στα υπόλοιπα κοινωνικά στρώματα, που χαρακτηρίζονται από υψηλότερη στάθμη παιδείας, τα αποτελέσματα της προπαγάνδας του συστήματος ήταν από πενιχρά έως ανύπαρκτα. Εξαιτίας αυτών των αρνητικών αποτελεσμάτων, το Rock μπόρεσε κι επιβίωσε και αντιμετωπίστηκε στη συνέχεια από την εξουσία σαν αναγκαίο κακό. Θεωρήθηκε σαν ασχήμια που έπρεπε ν' αντιμετωπιστεί διακριτικά, χωρίς ν' αποκαλύπτεται η τρομερή αγωνία της εξουσίας.

Αρκεί όμως το γεγονός ότι ανιχνεύσαμε το μίσος του συστήματος, για να σταθεί ο ισχυρισμός μας περί σχέσεως επανάστασης και Rock; Το σύστημα συντίθεται από κομπλεξικούς ανθρώπους κι αυτοί οι άνθρωποι μισούν τα πάντα. Μισούν οτιδήποτε δεν μπορούν να έχουν ή δεν είναι οι ίδιοι. Μισούν τους νέους, την ομορφιά, τον έρωτα και βέβαια όλα αυτά δεν είναι επαναστάσεις. Από τη στιγμή που ισχυριζόμαστε τα περί επανάστασης, θα πρέπει να βρούμε το σημείο όπου αυτή η επανάσταση επεμβαίνει αρνητικά στη λειτουργία του συστήματος εξουσίας. Η Γαλλική Επανάσταση, για παράδειγμα, ήταν μισητή από το σύστημα, γιατί οι επαναστάτες απαίτησαν γνώση. Διεκδίκησαν το δικαίωμα να μορφώνονται τα παιδιά των φτωχών. Η κοινωνική αλλαγή από αυτό το σημείο κι έπειτα είναι φυσιολογική. Η κατοχή γνώσης από τους ανθρώπους αναγκάζει το σύστημα ν' αλλάξει τρόπο λειτουργίας και να περιορίσει την αυθαιρεσία του. Η Γαλλική Επανάσταση, δηλαδή, καταγράφεται ως επανάσταση για δύο λόγους: Ο πρώτος λόγος είναι ότι τέθηκε ένας

στόχος, που για την επίτευξή του απαιτούσε αγώνα, ενώ ο δεύτερος ότι η επίτευξη αυτού του στόχου οδήγησε σε κοινωνικές αλλαγές. Η κοινωνία πριν απ' αυτήν την επανάσταση δεν είχε γνώση κι αγωνίστηκε για να την αποκτήσει. Η επανάσταση πραγματοποιήθηκε και θεωρητικά πέτυχε το στόχο της, εφόσον η γνώση παραδόθηκε στους ανθρώπους και η κοινωνία πήγε ένα βήμα μπροστά. Έχοντας αυτά υπ' όψιν μας, αναρωτιόμαστε γιατί πρέπει το Rock να καταγραφεί κι αυτό ως επανάσταση. Τι στόχους έθεσε και για ποιες κοινωνικές αλλαγές είναι υπεύθυνο;

Το Rock γεννήθηκε σε μια κοινωνία που είχε ήδη ζητήσει τη γνώση και θεωρητικά την είχε στην κατοχή της. Αυτή η κοινωνία όμως —όπως θα δούμε— δεν κατάφερε να κερδίσει τίποτε ουσιαστικό από την κατοχή γνώσης. Η εξουσία είχε "καπελώσει" την επανάσταση της γνώσης και έλεγχε την κοινωνία απόλυτα. Η συντηρητική Ευρώπη του Μεσαίωνα των όπλων παρέμεινε συντηρητική με μέσον πλέον τη γνώση. Το σύστημα απλά άλλαξε το μέσο επιβολής της εξουσίας του. Αυτή η εξουσία, όταν επιβάλλεται από το σύστημα, οδηγεί στο συντηρητισμό και υποχρεωτικά φιμώνει την κοινωνία. Το Rock γεννήθηκε σε μια καταπιεσμένη και σιωπηλή κοινωνία ως κραυγή διαμαρτυρίας. Το Rock πολεμά τον συντηρητισμό που επιβάλλεται με μέσο πλέον τη γνώση και όχι με το μαστίγιο. Η λειτουργία του —ως μορφή επανάστασης— συνδέεται με τη γνώση, αλλά με έναν πολύ ιδιόμορφο τρόπο. Η ιδιομορφία του οφείλεται στο γεγονός ότι δεν ζητάει γνώση από το σύστημα, αλλά ούτε και διοχετεύει γνώση στην κοινωνία. Το Rock, ως επαναστατική δραστηριότητα, απειλεί τα όσα δημιουργεί η άσχημη χρήση της γνώσης από την πλευρά του συστήματος. Θέτει ως στόχο ν' αλλάξει όλα τα "πρέπει" που επιβάλλει το σύστημα για να προστατεύσει τα συμφέροντά του. Η σύγκρουση μεταξύ του συστήματος και των δημιουργών του Rock απαιτεί ιδιαίτερη μελέτη, γιατί υπεισέρχονται σ' αυτήν τρίτοι παράγοντες, που την κάνουν πιο σύνθετη από τα όσα γνωρίζουμε για τις άλλες επαναστάσεις. Ένας τέτοιος παράγοντας είναι η τεχνολογία. Είναι απόλυτα καθοριστικός για την πραγματοποίηση καθώς και για την έκβαση της σύγκρουσης και έχει χρησιμοποιηθεί καί από τα δύο αντίπαλα μέρη. Την τεχνολογία τη χρησιμοποίησαν πρώτα οι δημιουργοί του Rock κι έπειτα το σύστημα εξουσίας. Η τεχνολογία αποτέλεσε την ικανή και αναγκαία συνθήκη για την έναρξη της επανάστασης του Rock και η τεχνολογία επίσης έδωσε στο σύστημα τη δυνατότητα να το ελέγξει.

Για ν' αντιληφθεί ο αναγνώστης τι ακριβώς συμβαίνει, θα εξετάσουμε τα πράγματα με τη σειρά. Από την εποχή που πρωτοδημιουργήθηκε σύστημα εξουσίας πάνω στη Γη, τα πάντα συνδέθηκαν με τη γνώση. Κάποιοι είχαν στην κατοχή τους γνώση και μέσω αυτής εκμεταλλεύονταν τους υπόλοιπους. Η γνώση —που είναι όμοια με τον πλούτο— πάντα δημιουργεί απόλυτα διαβαθμισμένα επίπεδα μέσα στην κοινωνία των ανθρώπων. Αυτά τα επίπεδα έχουν συγκρουόμενα συμφέροντα, εφόσον η απληστία των ανθρώπων, που κατέχουν τις γνώσεις, τους ωθεί στο να αδικούν τους υπολοίπους. Εκμεταλλεύονται τις γνώσεις τους, ώστε να ελέγχουν τις μεγάλες ανθρώπινες μάζες. Πώς όμως μπορείς να εκμεταλλευτείς τον άνθρωπο μέσω της γνώσης; Η μέθοδος είναι απλή. Εκμεταλλεύεσαι τα

προβλήματά του και τον κάνει δούλο της γνώσης που υποτίθεται λύνει αυτά τα προβλήματα. Του δίνεις τόση γνώση, ώστε κατά πρώτον ν' αντιλαμβάνεται τα προβλήματα με έναν συγκεκριμένο τρόπο —αποτέλεσμα του οποίου είναι να πιστεύει ότι μπορείς να τον σώσεις, ώστε να μην σε απειλεί όταν τον κλέβεις— και κατά δεύτερον τον ωθείς στο ν' αναζητεί άνθρωπο, που θα του φέρεται με τον ίδιο τρόπο που φέρεται σ' αυτόν τον ίδιο η εξουσία. Από τα κέντρα της γνώσης —που μετατρέπονται σε κέντρα εξουσίας, λόγω της κακής της χρήσης— ρέει προκαθορισμένη ποσότητα γνώσης προς τα χαμηλότερα επίπεδα. Υπάρχει δηλαδή στο ένα άκρο ένα κέντρο γνώσης, που λειτουργεί ως πομπός, ενώ στο άλλο άκρο υπάρχει ο απλός άνθρωπος, που λειτουργεί ως δέκτης. Η γνώση που ρέει μεταξύ αυτών των άκρων και που έχει ως στόχο να διατηρεί σταθερή αυτή την κατάσταση λέγεται προπαγάνδα. Είναι η γνώση μέσω της οποίας προσπαθούν οι "εκ των άνω" να πείσουν τους "εκ των κάτω" να συμμορφωθούν για τον οποιοδήποτε λόγο στην υφιστάμενη κατάσταση.

Σ' αυτό το σημείο αποκαλύπτεται η σπουδαιότητα της επανάστασης του Rock και η διαφορά της με τη Γαλλική. Η Γαλλική Επανάσταση συνδέεται με την ποσότητα γνώσης που έχει στην κατοχή του ο άνθρωπος και άρα ο δέκτης. Αγwonίστηκαν οι άνθρωποι, ώστε να είναι δυνατή η πρόσβασή τους στη γνώση και να μην είναι αποκλεισμένοι απ' αυτήν. Η σύγκρουση ήταν βίαιη, γιατί οι άνθρωποι διεκδικούσαν τον πλούτο που φύλαγε η εξουσία και δεν εννοούσε να τον παραδώσει. Η ήττα τής επανάστασης οφείλεται στο ότι ο άνθρωπος, παρά το γεγονός ότι έλαβε γνώση, παρέμεινε στη θέση του δέκτη, χωρίς ν' αλλάξει καμία άλλη συνθήκη. Άλλαξαν τα μεγέθη, αλλά όχι οι αναλογίες. Οι συσχετισμοί παρέμειναν ίδιοι κι αυτοί είναι που καθορίζουν τη λειτουργία της κοινωνίας. Η γνώση είναι σχετική. Από τη στιγμή που η εξουσία έχει περισσότερη γνώση να προσφέρει στους υπηρέτες της απ' αυτήν που μπορούν ν' αρπάξουν οι επαναστάτες, τίποτε δεν αλλάζει. Η εξουσία σε γενικές γραμμές φέρεται κατά τον ίδιο τρόπο, είτε οι άνθρωποι είναι αγράμματοι είτε επιπέδου δημοτικού είτε επιπέδου λυκείου. Το μόνο που άλλαξε, δηλαδή, εξαιτίας της Γαλλικής Επανάστασης, ήταν η δυνατότητα που είχαν κάποια παιδιά αγράμματων δούλων να λάβουν θέσεις εξουσίας. Το σύνολο δηλαδή του κόστους για την εξουσία, εξαιτίας αυτής της επανάστασης, ήταν κάποιες θέσεις εξουσίας. Το σύστημα κατάφερε να ελέγξει την κατάσταση, επειδή κατάφερε να ελέγξει την προπαγάνδα. Το μόνο που άλλαξε σ' αυτήν την προπαγάνδα ήταν η περιπλοκότητά της. Ενώ μέχρι τη Γαλλική Επανάσταση ήταν απλή και μοναδική για όλη την κοινωνία, μετά απ' αυτήν έγινε σύνθετη και πολλαπλή, εφόσον έπρεπε να πεισθούν ή να διαφθαρούν κι αυτοί που απέκτησαν γνώσεις.

Το Rock σ' αυτό το σημείο εμφανίζεται και είναι τρομερά επικίνδυνο για το σύστημα. Δεν προσφέρει γνώση στον άνθρωπο, ώστε μέσω αυτής της γνώσης ν' απειληθεί η εξουσία. Το Rock δημιουργεί πρόβλημα στην προπαγάνδα του συστήματος. Δημιουργεί πρόβλημα στην επικοινωνία μεταξύ εξουσιαστή και εξουσιαζόμενου. Ο άνθρωπος που ακούει Rock παραμένει στο επίπεδο της γνώσης που ήδη κατέχει, αλλά σαν δέκτης παύει ν' ακούει μόνο τη φωνή της εξουσίας. Απ' αυτό το σημείο κι έπειτα τα πάντα γίνονται σύνθετα και άκρως επικίνδυνα για το σύστημα. Ο κάθε δημιουργός λειτουργεί σαν πομπός και δημιουργεί μια

κατάσταση ανάλογη με την κατάσταση που έχει δημιουργήσει το σύστημα για να προστατεύσει τα συμφέροντά του. Εκπέμπει ένα μήνυμα με το τραγούδι του κι αυτό είναι μια μορφή προπαγάνδας.

Το τραγούδι —και γενικά ο έντεχνος λόγος— είναι μία μορφή προπαγάνδας, που το σύστημα έχει χρησιμοποιήσει κατά κόρον από την εποχή που δημιουργήθηκε. Η γνώση του συστήματος έθετε τους στόχους που έπρεπε να έχει το μήνυμα —και άρα η προπαγάνδα— και η ευφυΐα των δημιουργών την έκανε αποτελεσματική. Είναι τεράστια η δύναμη του λόγου κι αυτό οφείλεται στη δύναμη των λέξεων. Ένας ευφυής στιχουργός —εφόσον μιλάμε για τραγούδι— μπορεί να παρουσιάσει τα ανόσια ή τα ανιαρά με τρόπο που να φαίνονται ιερά ή ενδιαφέροντα. Αν για παράδειγμα ενδιαφέρει το σύστημα η σεξουαλική πείνα των ανθρώπων και ένας ισχυρός θεσμός του γάμου, το τραγούδι είναι σε θέση να του δώσει λύσεις. Αποφεύγονται οι βαρετές συμβουλές προς τους εφήβους και δημιουργείται ένα τραγούδι γάμου. Ο έρωτας ταυτίζεται με το γάμο και η σεξουαλική αποχή των νέων με τη θεάρεστη αγνότητα. Το σύνολο των επιδιώξεων του συστήματος υποβοηθείται από το τραγούδι και γι' αυτόν το λόγο διατηρήθηκε ανά τους αιώνες το ηθοπλαστικό παραδοσιακό τραγούδι, που καθορίζει κι αυτά που ονομάζουμε ήθη και έθιμα. Αυτά τα τραγούδια προσφέρουν στο λαό γνώση περί του καλού ή του κακού όπως τ' αντιλαμβάνεται το σύστημα. Αυτά δημιουργούν πρότυπα. Το τραγούδι περιγράφει στον άνθρωπο πρότυπα "ενάρτητα", που πρέπει να τύχουν μίμησης. Είναι πρότυπο ο νέος που δεν έχει προγαμιαίες σχέσεις και εργάζεται σκληρά, έστω και χωρίς προκοπή. Το ίδιο συμβαίνει και με τα αρνητικά πρότυπα. Τα συγκεκριμένα τραγούδια περιγράφουν αυτά τα αντιπρότυπα με έναν εξίσου στερεότυπο τρόπο. Είναι πονηρός και τρισάθλιος ο Εβραίος, όπως κι ο μαύρος είναι κουτός. Προηγούνται βέβαια οι εθνικοί εχθροί. Καλλιεργείται ένας ρατσισμός τρομερός, όπου οι άνθρωποι μαθαίνουν ν' αγαπούν ή να μισούν ανθρώπους, όχι εξαιτίας της γνώσης περί των δραστηριοτήτων τους, αλλά εξαιτίας της ετικέτας που τους βάζει το σύστημα.

Το σύνολο αυτών των τραγουδιών είναι ρατσιστικά και εθνικιστικά. Δίνουν ομοιογένεια στους πληθυσμούς κι αυτό τους κάνει εκμεταλλεύσιμους. Ο Ρατσισμός δίνει ομοιογένεια και η ομοιογένεια αναπαράγει τον ρατσισμό. Από τα Ομηρικά Έπη έως και τα δημοτικά τραγούδια των ημερών μας ο στόχος είναι ένας: οι "κατώτεροι" να υποτάσσονται στους "ανώτερους" και να αναμένουν τη σωτηρία από τους κρατούντες. Το σύστημα εξουσίας, έχοντας πάντα αυτόν το στόχο, έχει και σταθερές προτάσεις. Απλά, επειδή οι άνθρωποι-δέκτες δεν έχουν μεταξύ τους το ίδιο επίπεδο γνώσης, προσαρμόζει ανάλογα το λόγο του, με αποτέλεσμα αυτός να γίνεται πολλαπλός και περίπλοκος, χωρίς όμως ν' αλλάζει είτε τους στόχους είτε τις προτάσεις του. Το Rock, σε αντίθεση με τα παραπάνω τραγούδια, δεν διακρίνεται για τη μονολιθικότητά του, ούτε στις προτάσεις ούτε στους στόχους. Το Rock είναι μια κατάσταση γενική κι αφηρημένη. Ο κάθε δημιουργός έχει ξεχωριστή γνώση, ξεχωριστούς στόχους κι έναν λόγο μοναδικό. Απευθύνει ένα μήνυμα προς όλους, χωρίς όμως να προσαρμόζει αυτό το μήνυμα στη γνώση αυτών που τον ακούνε. Άλλα καταλαβαίνει από ένα τραγούδι ο μορφωμένος, άλλα ο αμόρφωτος, άλλα ο "ψαγμένος" και

άλλα ο "κομπλεξικός". Αυτό βέβαια είναι και η γενεσιουργός αιτία πολλών παρεξηγήσεων. Αν σ' αυτό συνυπολογίσει κάποιος και τις χιλιάδες των δημιουργών, αντιλαμβάνεται το κομφούζιο που δημιουργείται. Αυτό το κομφούζιο είναι η κύρια απειλή για το σύστημα και όχι η ιδιαίτερη ικανότητα ή η γνώση των δημιουργών. Ακόμα κι ένας βλάκας που παριστάνει το δημιουργό είναι απειλητικός. Η απειλή δεν συνδέεται απαραίτητα με την ορθότητα αυτών που λέει, αλλά με τη δυνατότητα να διαχέει μήνυμα σε μια κοινωνία που ελέγχεται μέσω μηνύματος. Η απειλή συνδέεται με τη δυνατότητα των δημιουργών να περνάνε στον κόσμο προβληματισμούς —είτε συνειδητά είτε όχι— σε θέματα που το σύστημα δεν ανέχεται αμφισβήτηση. Η εξουσία πάντα στηρίζει τη δύναμή της στο μονοπώλιο της προπαγάνδας, που δημιουργεί ταμπού και κάνει τις ανθρώπινες μάζες εύκολα ελεγχόμενες. Αν η ανθρώπινη κοινωνία παρομοιαστεί με έναν ποταμό, τα ταμπού είναι όλα εκείνα τα τεχνητά εμπόδια που δημιουργεί το σύστημα για να ελέγχει την πορεία της κοινωνίας. Αυτά τα τεχνητά εμπόδια είναι ισχυρά μόνον όταν οι άνθρωποι δεν στρέφονται εναντίον τους και απλά μαθαίνουν να τα αποφεύγουν. Δεν είναι περίπτωση όμοια με τα φυσικά εμπόδια, όπου δεν έχει νόημα να πιέζει ο άνθρωπος. Φυσικό εμπόδιο είναι για παράδειγμα η παραδοχή ότι ο άνθρωπος δεν πρέπει να σκοτώνει άνθρωπο. Τεχνητό εμπόδιο είναι η παραδοχή ότι ο άνθρωπος, για να δημιουργήσει οικογένεια, πρέπει να παντρεύεται. Το σύστημα με την προπαγάνδα του ελέγχει την κοινωνία, γιατί κατευθύνει τους ανθρώπους ανάμεσα σ' αυτά τα "εμπόδια" κι αποτρέπει τη σύγκρουσή τους μ' αυτά. Το σύστημα σου λέει πού πρέπει να την "ψάχνεις" και πού όχι, για να λύσεις δήθεν τα προβλήματά σου. Αυτό είναι εύκολο μόνο όταν διατηρεί το μονοπώλιο της προπαγάνδας.

Το πρόβλημα, όπως βλέπει ο αναγνώστης, ξεκινά από το σπάσιμο αυτού του μονοπωλίου. Η σύγκρουση μεταξύ τού συστήματος εξουσίας και των επαναστατών του Rock σ' αυτό το σημείο ξεκινά, αλλά δεν είναι απλή υπόθεση. Τα αντίπαλα μέρη σ' αυτήν τη σύγκρουση ακολουθούν διαφορετικές στρατηγικές. Το σύστημα επιτίθεται επιλεκτικά στους δημιουργούς, ενώ οι δημιουργοί επιτίθενται στο σύνολό τους εναντίον του συστήματος. Αυτή η διαφορά έχει σχέση με τους στόχους και τη γνώση των αντιπάλων. Το σύστημα επιτίθεται επιλεκτικά στους πλέον ασήμαντους κι ακίνδυνους για δύο λόγους. Ο πρώτος έχει σχέση με την προστασία του από τη φθορά, εφόσον οι ευφείς αντίπαλοι είναι επικίνδυνοι, ενώ ο δεύτερος έχει σχέση με το γεγονός ότι οι ακίνδυνοι είναι περισσότεροι στον αριθμό και πρωτεύων στόχος του συστήματος είναι ο γενικός αφορισμός του Rock. Επιτίθεται στους πολλούς, άσχετους κι ακίνδυνους, ώστε να μπορεί να γενικεύσει τα συμπεράσματα, τα οποία στη συνέχεια θα μεταφέρει μέσα στην κοινωνία με τη βοήθεια της προπαγάνδας του. Το αστέιο σ' αυτήν την περίπτωση είναι ότι όλοι αυτοί οι ακίνδυνοι για το σύστημα, γνωρίζοντας την υστερία του, το εκμεταλλεύονται. Γνωρίζοντας ότι θα τους επιτεθεί, μετατρέπουν αυτήν την επίθεση σε διαφήμιση, για ν' αυξήσουν την εμπορικότητά τους. Πολλές φορές μάλιστα, για να εξασφαλίσουν την επίθεσή του, επειδή ο στίχος δεν είναι πάντα αρκετός, χρησιμοποιούν σύμβολα και εικόνες, που το σύστημα τα χρησιμοποιεί ως φόβητρα μέσα στους αιώνες. Χρησιμοποιούν σύμβολα σατανιστικά, νεκροκεφαλές και

δανείζονται στίχους από απόκρυφα κείμενα. Όλα αυτά είναι παντελώς ακίνδυνα για το σύστημα κι επιπλέον δεν προσφέρουν τίποτε στον άνθρωπο. Το σύστημα όμως λαμβάνει την ευκαιρία να επιτεθεί και οι αντίπαλοί του βρίσκουν ευκαιρία να πουλήσουν. Φωνάζει το σύστημα: ..."Προσέξτε χριστιανοί αυτοί είναι αντίχριστοι που στόχο έχουν τη νεολαία". Φωνάζουν οι ψευτοδημιουργοί: ..."Θαυμάστε μας που προκαλούμε το σύστημα". Ακόμα όμως κι απ' αυτήν την κατάσταση κερδισμένο είναι το Rock. Οι φωνές του συστήματος εναντίον του Rock είναι σίγουρη διαφήμιση, ενώ οι άνθρωποι εξοικειώνονται με σύμβολα-φόβητρα που δίνουν δύναμη στο σύστημα.

Το σύστημα, στη μάχη εναντίον του Rock, στηρίζεται σε δύο πράγματα. Το πρώτο είναι η τρομερή του γνώση, ενώ το δεύτερο η επίσης τρομερή υποδομή που έχει δημιουργήσει ανά τους αιώνες μέσα στην κοινωνία. Έχει γνώση περί καλού και κακού σ' ό,τι αφορά τον άνθρωπο, αλλά έχει και γνώση περί των συμφερόντων του. Γνωρίζει ανά πάσα στιγμή ποιο μήνυμα του Rock το απειλεί και άρα γνωρίζει και την ταυτότητα του δημιουργού που είναι επικίνδυνος. Επιπλέον, με τη συνεχή κι οργανωμένη προπαγάνδα του, διατηρεί μια μεγάλη κοινωνική μερίδα στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο από απόψεως γνώσης και νοοτροπίας. Καλλιεργεί τη συντηρητική αντίληψη που στηρίζει το σύστημα σε ανθρώπους, που θα έπρεπε —με βάση τα συμφέροντά τους— να είναι οι πλέον επικίνδυνοι εχθροί του. Άνθρωποι φτωχοί, αγράμματοι και δυστυχισμένοι —επειδή το σύστημα αρπάζει τα πάντα για τους εκλεκτούς του— όχι μόνο δεν το απειλούν, άλλα αντίθετα το στηρίζουν. Απέναντι σ' αυτήν την κατάσταση, που χαρακτηρίζεται από ένα τρομερό πλούτο γνώσης και μια σταθερή σε στόχους προπαγάνδα, στέκεται το Rock με τελειώς διαφορετικά χαρακτηριστικά. Οι δημιουργοί είναι χιλιάδες, αλλά κανένας απ' αυτούς δεν έχει ποιοτικά και ποσοτικά τη γνώση του συστήματος. Δημιουργούν λόγο —και άρα προπαγάνδα— με βάση ένα κοκτέιλ γνώσης, ενστίκτου, ευφυΐας κι εμπειρίας, που για τον καθένα απ' αυτούς είναι διαφορετικό. Αυτός ο λόγος συγκρούεται με την προπαγάνδα του συστήματος και διαχέεται στην κοινωνία. Αντίθετα με το σύστημα —που εκπέμπει συγκεκριμένο λόγο προς συγκεκριμένους δέκτες και τους οποίους το ίδιο έχει εκπαιδεύσει—, ο λόγος των παραπάνω δημιουργών εκπέμπεται προς πάσα κατεύθυνση, χωρίς κανένα συγκεκριμένο στόχο και χωρίς να έχει τη δυνατότητα να δημιουργεί οργανωμένα κοινωνικά φαινόμενα. Δεν είναι δηλαδή όμοιος με την προπαγάνδα των αιρέσεων ή των ιδεολογιών, όπου αυτός που την ασκεί έχει ένα συγκεκριμένο στόχο και διεκδικεί την εξουσία πάνω σε ένα μέρος του λαού, που στη συνέχεια θα ελέγχει με τρόπο ανάλογο αυτού που εφαρμόζει το σύστημα.

Εξαιτίας αυτής της ιδιομορφίας, το σύστημα εξουσίας δεν έχει τη δυνατότητα να παρακολουθεί τ' αποτελέσματα της ιδιότυπης αυτής προπαγάνδας και άρα να γνωρίζει τις απώλειές του. Αντιλαμβάνεται την αλλαγή της κοινωνίας, αλλά δεν μπορεί να εκτιμήσει αυτήν την αλλαγή, ούτε ποιοτικά ούτε ποσοτικά, ώστε να προσπαθήσει να διαφθείρει τους εχθρούς του. Τα χτυπήματα του Rock είναι τυφλά. Γίνεται μια συνεχής εκπομπή μηνυμάτων που συνολικά επηρεάζουν την κοινωνία, αλλά δεν είναι δυνατόν ν' αντιμετωπιστούν από την εξουσία σαν αιρέσεις ή σαν εχθρικές ιδεολογίες. Αυτός ο καταγιγισμός μηνυμάτων είναι

επικίνδυνος κι αυτός είναι ο πραγματικός εχθρός του συστήματος. Η γνώση αυτής της ιδιαιτερότητας του εχθρού, μας κάνει ν' αντιλαμβανόμαστε την αξία του τρόπου με τον οποίο μάχεται το σύστημα. Το σύστημα μισεί συνολικά το φαινόμενο Rock και το πολεμά μόνο στο γενικό επίπεδο. Σ' αυτό το επίπεδο προσπαθεί να το νικήσει και όχι στο επίπεδο των συγκεκριμένων δημιουργών. Δεν φοβάται κανένα δημιουργό στον τομέα της γνώσης. Φοβάται τα μηνύματα που οι δημιουργοί μπορεί να μεταφέρουν στον κόσμο, είτε λόγω ικανότητας είτε λόγω ενστίκτου είτε ακόμα και λόγω τύχης. Δεν έχει κανένα λόγο να στρέφει την κολοσσιαία ισχύ, είτε της γνώσης του είτε της προπαγάνδας του, εναντίον συγκεκριμένων δημιουργών. Ως αντίπαλοι είναι αμελητέοι, ενώ την ίδια στιγμή —κι αυτό είναι το παράδοξο της σύγκρουσης— τα χτυπήματά τους είναι θανάσιμα για την εξουσία.

Αυτό το παράδοξο γίνεται εύκολα αντιληπτό, αν καταλάβει ο αναγνώστης τη διαφορά που υπάρχει μεταξύ ενός φιλοσόφου κι ενός δημιουργού της Rock. Ένας φιλόσοφος, λόγω γνώσης, μπορεί να είναι τρομερός αντίπαλος της εξουσίας. Αποσπά την προσοχή της και στρέφει το σύνολο της ισχύος της πάνω του. Αγωνίζεται εναντίον του η εξουσία με το σύνολο της γνώσης της και το σύνολο του μηχανισμού της προπαγάνδας της. Σπάνια όμως έχει ο φιλόσοφος τη δυνατότητα να προκαλέσει θανάσιμο χτύπημα στο σύστημα, γιατί δεν μπορεί να περάσει το μήνυμά του μέσα στην κοινωνία. Το φιλοσοφικό έργο δεν μπορεί να περάσει από στόμα σε στόμα όπως ένα τραγούδι. Δεν έχει την ευελιξία και την ελκυστικότητα ενός τραγουδιού, που μπορεί να συνοδεύεται κι από εκπληκτική μουσική. Το φιλοσοφικό έργο έχει όγκο. Απαιτεί από τον αναγνώστη ένα μίνιμουμ επίπεδο γνώσης κι απαιτεί χρόνο στην επεξεργασία. Όλα αυτά αποτελούν μειονεκτήματα και λειτουργούν υπέρ του συστήματος. Το σύστημα φροντίζει ώστε οι άνθρωποι να μην έχουν γνώσεις, αλλά και χρόνο να διαβάσουν. Φροντίζει επίσης με τη βοήθεια της προπαγάνδας του να κατηγορεί και να διαβάλλει το φιλόσοφο σε άπειρους αγράμματους ανθρώπους, που εκ των δεδομένων, λόγω έλλειψης δυνατοτήτων, δεν θα διαβάσουν ποτέ το έργο του. Εξαιτίας αυτών, ενώ ο φιλόσοφος είναι ένας ισχυρός αντίπαλος, δεν έχει τη δυνατότητα να επιφέρει ισχυρό χτύπημα στην εξουσία, αλλάζοντας αυτό που ονομάζουμε κοινή γνώμη. Δεν μπορεί να μεταβάλλει άμεσα τις παγιωμένες κοινωνικές αντιλήψεις.

Αντίθετα με τον φιλόσοφο, ο δημιουργός της Rock έχει τελείως διαφορετικά χαρακτηριστικά ως αντίπαλος του συστήματος. Στηρίζεται στην έμπνευση και στο ταλέντο του να συνθέτει λόγο και όχι απαραίτητα στη γνώση. Μπορεί ακόμα να είναι κι αγράμματος, αστοιχειώτος, να μην έχει καμία ιδεολογία και παρ' όλα αυτά να είναι θανάσιμος αντίπαλος. Όχι εξαιτίας αυτών που γνωρίζει, αλλά εξαιτίας αυτών που εκπέμπει, ανεξάρτητα από το πώς τα παράγει. Μπορεί κάποιος, επειδή έτσι αισθάνεται ή επειδή έτσι τον βόλευε η ομοιοκαταληξία, να κάνει τεράστιο κακό στο σύστημα. Τραγουδά ..."κάντε έρωτα και όχι πόλεμο"... κι απειλεί να καταστρέψει το σύνολο των όσων έχει δημιουργήσει μέσα στους αιώνες το σύστημα εξουσίας, εξαντλώντας είτε τη γνώση του είτε την ευφυΐα των δούλων του. Απειλεί τα τεχνητά "εμπόδια" που αναφέραμε σε άλλο σημείο. Ωθεί στην αρχή κάποιους λίγους εναντίον αυτών των "εμποδίων" κι αυτοί οι λίγοι παρασέρνουν στη

συνέχεια κι άλλους. Ένα τραγούδι μ' αυτό το νόημα περνά ένα τρομερό μήνυμα στο υποσυνείδητο του κόσμου, που κάνει στο σύστημα ζημιά μεγαλύτερη απ' ό,τι έχουν κάνει όλοι οι φιλόσοφοι μαζί. Ειδικά σ' αυτήν την περίπτωση, εύκολα αντιλαμβάνεται ο αναγνώστης το μέγεθος αυτής της ζημιάς, αν σκεφτεί ότι το σύστημα όλους αυτούς τους αιώνες και με όλα τα μέσα προσπαθεί να κάνει ταμπού το σεξ και παράλληλα καλλιεργεί τον εθνικισμό, που οδηγεί στον κερδοφόρο για το ίδιο το σύστημα πόλεμο. Ένα επιτυχημένο τραγούδι βάζει στο στόμα των ανθρώπων λόγια που απειλούν το σύστημα. Δεν έχει σημασία αν όλοι οι άνθρωποι καταλαβαίνουν το πραγματικό νόημα αυτών των λόγων. Σημασία έχει ότι το τραγούδι περνά ένα μήνυμα, που εξοικειώνει τους ανθρώπους ακόμη και με πράγματα απαγορευμένα. Η γενιά που τα πρωτοτραγουδά μπορεί να μην επωφεληθεί, αλλά σίγουρα θα ωφεληθεί η επόμενη κι έτσι αλλάζει η κοινωνία.

Βλέπουμε λοιπόν τι σημαίνει θανάσιμο χτύπημα από όχι ισχυρό αντίπαλο. Ο παραπάνω δημιουργός δεν είναι ισχυρός και το σύστημα το γνωρίζει αυτό. Δεν μπορεί να του επιτεθεί με γνώση, γιατί ο ίδιος δεν αντιπροσωπεύει γνώση. Δεν μπορεί να του προσάψει, μέσω της προπαγάνδας του, τις συνηθισμένες κατηγορίες, γιατί ο ίδιος δεν διεκδικεί εξουσία. Τα πάντα είναι αρνητικά για το σύστημα σ' αυτήν την περίπτωση. Δέχεται χτύπημα και δεν μπορεί ν' ανταποδώσει. Αν το επιχειρήσει, θα ζημιωθεί, εφόσον και δεν θα κερδίσει τίποτε ουσιαστικό από τη νίκη απέναντι σε έναν αντίπαλο χωρίς ιδιαίτερους στόχους και θα διαφημίσει το μήνυμά του. Γι' αυτούς τους λόγους παρακολουθεί, χωρίς φαινομενικά ν' αντιδρά. Αν τώρα σκεφτούμε ότι ανάμεσα στους δημιουργούς του Rock υπάρχουν κι άνθρωποι εκπληκτικά ευφυείς, με τρομερές γνώσεις και ιδεολόγοι, εύκολα καταλαβαίνουμε την αγωνία του συστήματος. Όλοι αυτοί περνάνε μηνύματα επικίνδυνα, χωρίς να δέχονται χτυπήματα, γιατί, εκτός των άλλων, το σύστημα δεν γνωρίζει ποιος λειτουργεί εναντίον του εσκεμμένα και ποιος κατά σύμπτωση. Δεν γνωρίζει ποιος περνά οργανωμένα μια ιδεολογία μέσα από το έργο του και ποιος απλά ευνοείται από το ταλέντο του, τις συγκυρίες ή την ικανότητά του να πιάνει τα μηνύματα των καιρών.

Για όλους αυτούς τους λόγους το σύστημα περιορίστηκε στο ν' αγωνίζεται με τον μοναδικό τρόπο που του επιτρέπεται. Επιλέγει ανάμεσα στους δημιουργούς αυτούς που το μήνυμά τους είναι απaráδεκτα ακραίο, άτοπο, βλακώδες και αυτό μελετά. Έχει, για παράδειγμα, δύο τραγούδια να εξετάσει^ έστω ότι το πρώτο μιλάει για φιλία, σεξ και ισότητα, ενώ το δεύτερο έχει μηδενιστικό νόημα^ παροτρύνει, για παράδειγμα, τον νέο να κόψει τις φλέβες του, γιατί είναι ένα τίποτα, γιατί ζει για το τίποτα και καταλήγει στο τίποτα. Καί τα δύο τα τραγούδια είναι Rock. Είναι Rock γιατί και τα δύο μεταφέρουν μηνύματα διαφορετικά απ' αυτά που μεταφέρουν οι μηχανισμοί προπαγάνδας του συστήματος. Το σύστημα πάντα ασχολείται με τα τραγούδια που μοιάζουν με το δεύτερο. Γνωρίζοντας τι το ωφελεί και τι όχι, δεν μπαίνει στην επικίνδυνη διαδικασία να κρίνει απόψεις που αφορούν τη φιλία το σεξ κλπ.. Αποφεύγει ν' "ανοίξει" έναν τέτοιο επικίνδυνο διάλογο με την κοινωνία. Κρίνει αυτά που είναι εμφανώς βλακώδη και προκλητικά για τον συντηρητικό κι επιπλέον η ανάλυσή τους δεν έχει κόστος για το σύστημα. Το αποτέλεσμα αυτής της

μελέτης το διαχέει στην κοινωνία και δημιουργεί συνολικά εχθρικό κλίμα απέναντι στο Rock. Παλαιότερα είχε ως στόχο να εξαλείψει το Rock ως φαινόμενο στο σύνολό του. Αργότερα όμως αντιλήφθηκε ότι αυτό είναι ανέφικτο κι ο στόχος του άλλαξε και έγινε ο περιορισμός του. Αποτέλεσμα της αλλαγής αυτών των στόχων είναι ότι, ενώ γενικεύει αυτά τα συμπεράσματα, δεν τα χρησιμοποιεί μέσω της προπαγάνδας του προς όλες τις κατευθύνσεις. Προσπαθεί να αποτρέψει από το Rock τους φτωχούς, τους θρησκόληπτους και τους εθνικιστές, γνωρίζοντας ότι για τα ανώτερα στρώματα από πλευράς γνώσης και νοοτροπίας η συγκεκριμένη προπαγάνδα καί δεν έχει νόημα καί εκθέτει τους εμπνευστές της. Οι μεγαλοφυείς δημιουργοί και τα μεγάλα μηνύματα έχουν κι αυτά τους φανατικούς τους, που δεν επηρεάζονται από τις υστερικές εκδηλώσεις των κρατούντων.

Για όλους αυτούς τους λόγους η σύγκρουση είναι ιδιόμορφη και η επανάσταση του Rock αποτελεσματική, χωρίς τις εκρήξεις των άλλων επαναστάσεων. Το Rock σιγοτρώνει το σύστημα, όπως το κύμα τον βράχο. Αν το σύστημα εξουσίας παρομοιαστεί με βράχο που πρέπει να τσακιστεί, οι επαναστάσεις είναι το μέσον μέσω του οποίου επιχειρούν οι άνθρωποι αυτήν την πράξη. Η Γαλλική Επανάσταση απέτυχε να τσακίσει τον βράχο, γιατί το "λαϊκό σφυρί" χτύπησε σε συγκεκριμένο σημείο, έκανε συγκεκριμένη ζημιά, αλλά δεν άντεξε. Άρπαξε τη γνώση διά της βίας, αλλά δεν μπόρεσε με τη χρήση της να καταστρέψει το σύστημα. Το Rock έχει τον ίδιο στόχο, αλλά διαφορετική μέθοδο. Κτυπά το σύστημα ανελέητα σε όλα τα σημεία, χωρίς να εστιάζει τη δύναμή του σε κάτι συγκεκριμένο. Κανένα χτύπημα δεν μπορεί να το γκρεμίσει από μόνο του, αλλά κανένα χτύπημα δεν είναι αμελητέο. Άλλο τραγούδι μιλάει για ελευθερία, άλλο για σεξ, άλλο για την οικογένεια, άλλο για τη θρησκεία κλπ.. Τραγούδι με το τραγούδι το Rock άρχισε να διαβρώνει τα κάστρα του συστήματος. "Άνοιξε" διάλογο με την κοινωνία για όλα εκείνα τα θέματα που το σύστημα χειριζόταν σαν ιερά μυστήρια. Όλα εκείνα τα θέματα, όπου τα "πρέπει" ήταν αυτά που προσδιόριζε το σύστημα αυθαίρετα σαν σωστά. Αυτός ο "διάλογος" άρχισε να καταστρέφει όλες τις τεχνητές συνθήκες, που το σύστημα με τρομερό κόπο δημιούργησε. Κατέστρεψε στα αστικά κέντρα τους ταξικούς διαχωρισμούς, εφόσον μετέφερε ένα νέο κοινό μήνυμα, που στρέφει πλούσιους και φτωχούς προς την αναζήτηση της ελευθερίας και άρα εναντίον του συστήματος. Οι κοινωνικές τάξεις, μέχρι την εμφάνιση του φαινομένου του Rock, είχαν αναπτύξει μια νοοτροπία και έναν γενικότερο τρόπο ζωής άμεσα συνδεδεμένο με τις οικονομικές τους δυνατότητες. Το Rock πρότεινε έναν νέο τρόπο ζωής, που θεωρητικά μπορούσε να τον ακολουθήσει ο καθένας, ανεξάρτητα από την οικονομική του κατάσταση. Ο προτεινόμενος αυτός τρόπος ζωής συνέφερε τους πάντες, εφόσον ήταν πολύ προοδευτικότερος απ' αυτόν που πρότεινε μέχρι τότε το σύστημα. Όμως, το πλέον αρνητικό για το σύστημα ήταν ότι αυτό το κοινό μήνυμα ξέφυγε από τα όρια των μεγάλων αστικών κέντρων και επηρέασε την επαρχία. Η επαρχία, που είναι η δύναμη της συντήρησης, άρχισε να επηρεάζεται από το ριζοσπαστικό μήνυμα του Rock κι αυτό απειλεί τις παραδόσεις και τα ήθη. Απειλεί τον σκοταδισμό ή αντίληψη του Rock για τον έρωτα, το σεξ, την αδελφοσύνη. Απειλείται και ο εθνικισμός, που είναι η κύρια μέθοδος ελέγχου της επαρχίας.

Η μουσική —και ειδικά το Rock— ενώνει τους ανθρώπους και προάγει την έννοια της ειρήνης. Αντίθετα, το υποκριτικό σύστημα προτείνει σαν τέτοιο μέσο τον αθλητισμό, που στην πραγματικότητα χωρίζει τους ανθρώπους. Εξαιτίας της μουσικής εχθροί έγιναν φίλοι, ενώ εξαιτίας του αθλητισμού φίλοι έγιναν εχθροί. Το Rock από τη φύση του, σε αντίθεση με τον αθλητισμό, δεν επιτρέπει την ανάπτυξη ούτε του ρατσισμού ούτε του εθνικισμού. Αυτό είναι δεδομένο, γιατί διαφορετικός λόγος και άρα διαφορετική προπαγάνδα έχουν διαφορετικά αποτελέσματα. Από τη στιγμή που ο λόγος του συστήματος δημιουργεί τον ρατσισμό και τον εθνικισμό, ο διαφορετικός λόγος του Rock έχει διαφορετικά αποτελέσματα. Οι δημιουργοί του Rock δεν είχαν άλλες επιλογές. Άσχετα δηλαδή με το τι γνωρίζει ένας δημιουργός, είναι υποχρεωμένος —εάν θέλει να επιβιώσει— να εκπέμπει διαφορετικό μήνυμα από αυτό της εξουσίας. Εδώ αποκαλύπτεται κι αυτό που είπαμε σε άλλο σημείο περί αδύναμου δημιουργού και ισχυρού χτυπήματος. Ο δημιουργός του Rock δεν έχει ανάγκη να γνωρίζει ό,τι και ο φιλόσοφος, ώστε να καθορίζει στόχους. Δεν είναι απαραίτητο να γνωρίζει περί ρατσισμού, εθνικισμού κλπ.. Η διαφορετικότητα του μηνύματος είναι αυτή που προκαλεί τα προβλήματα. Το διαφορετικό μήνυμα πολεμά εναντίον του πραγματικού εχθρού πολλές φορές ερήμην του δημιουργού. Αυτός είναι και ο λόγος που τα δημοτικά τραγούδια δεν μετατρέπονται σε τραγούδια Rock με τη συνοδεία των ηλεκτρικών κιθάρων. Τα δημοτικά τραγούδια κινούνται μόνο στον επιθυμητό για το σύστημα θεματολογικό άξονα. "...Ο Κίτσος ο λεβέντης ο "τουρκοφάγος" ....(πρότυπο) ....με τους σαράντα γιους και τις σαράντα κόρες ....(γάμος, υπεργεννητικότητα) ....σκεφτότανε την Πόλη και εδάκρυζε ....(εθνικισμός, προετοιμασία του λαού για πόλεμο)....". Πάντα τα λαϊκά πρότυπα του συστήματος είναι φτωχοί άνθρωποι, που δεν εκφράζουν φιλοδοξίες για πλούτο κι αξιώματα, παρά οραματίζονται εθνικούς στόχους. Τα τραγούδια αυτά εξιδανικεύουν την ενσάρκωση του θύματος της εξουσίας, που είναι ο φτωχός, αγράμματος, θρησκόληπτος και εθνικιστής πολίτης. Το Rock απευθύνεται σ' αυτούς που τρέμουν στην ιδέα ότι η προοπτική τους είναι η εξομοίωση με το παραπάνω πρότυπο.

Ό,τι δεν κατάφεραν οι φιλόσοφοι και οι επαναστάτες το κατάφερε το τρομερό Rock. Έβαλε στο στόμα των νέων με τη μορφή στίχων λόγια, που σ' άλλες εποχές η εκστόμισή τους ήταν αξιόποινη πράξη. Όπως συμβαίνει με όλες τις προπαγάνδες λέγε-λέγε κάτι μένει. Την πρακτική αυτή τη μονοπωλούσε το σύστημα στους αιώνες, αλλά έπαθε τεράστια ζημιά από το Rock μέσα σε λίγες δεκαετίες. Λέγε-λέγε περί σεξ έμαθε και η επαρχία περί ελεύθερου έρωτα και τώρα πια δεν ελέγχεται με το συνηθισμένο τρόπο. Η σημερινή νεολαία παγκοσμίως είναι η υγιέστερη και ομορφότερη όλων των εποχών κι αυτό οφείλεται σε μεγάλο μέρος στη δύναμη του Rock. Οι νέοι είναι σήμερα λιγότερο κομπλεξικοί, συντηρητικοί ή εθνικιστές από τις προηγούμενες γενιές. Αντιμετωπίζουν τη ζωή με διαφορετικά κριτήρια και βιώνουν τις σχέσεις τους με καλύτερο τρόπο.

Γιατί όμως συμβαίνουν αυτά; Μήπως είναι εξυπνότεροι; Μήπως είναι διαφορετικοί από τις άλλες γενιές; Όχι βέβαια. Απλά αυτή η νεολαία έχει τους καλύτερους ποιοτικά γονείς. Οι γονείς αυτών των νέων ήταν η γενιά που ήρθε σε πρώτη επαφή με το μήνυμα του Rock.

Ήταν αυτοί που πρώτοι ψιθύριζαν λόγια, που μερικές φορές ούτε καν κατανοούσαν. Ήταν αυτοί που μπορεί να έκαναν τελικά ό,τι ήθελαν οι μανάδες τους, αλλά τραγουδούσαν τα τραγούδια μιας άλλης εποχής. Όλοι αυτοί που έκαναν καριέρες δούλων και την ίδια στιγμή λάτρευαν τα ανέμελα "παιδιά των λουλουδιών". Όλες αυτές που παντρεύτηκαν παρθένες, έχοντας όμως στο προσκέφαλό τους φωτογραφίες ανδρών που αποτελούσαν είδωλα του σεξ της εποχής τους. Όλα αυτά τα παιδιά μιας μεσαιωνικής κοινωνίας, που φαντασίσαν το μέλλον[^] που στην πλειοψηφία τους έκαναν αυτά που η προπαγάνδα του συστήματος επέβαλε, αλλά που μέσα στο μυαλό τους γεννήθηκε το μέλλον. Όλοι αυτοί που, ενώ δεν μπόρεσαν να εκμεταλλευτούν το Rock στην προσωπική τους ζωή και να νικήσουν τον συντηρητισμό τους, δημιούργησαν ως γονείς τις καλύτερες συνθήκες για τα παιδιά τους. Δεν καταπίεσαν δεν στέρησαν και δεν ζήλεψαν. Είναι εξοικειωμένοι με τον ριζοσπαστικό τρόπο ζωής των παιδιών τους, όχι επειδή τον βίωσαν, αλλά επειδή τον φαντάστηκαν. Τα πιο όμορφα παιδιά όλων των εποχών έχουν τους πιο όμορφους γονείς. Τα σημερινά παιδιά είναι παιδιά των "παιδιών των λουλουδιών".

Δεν έχει σημασία τι έκανε ο καθένας για να υλοποιήσει τα εφηβικά του όνειρα, σημασία έχει ότι σε άσχημα σπίτια, γεμάτα βία, υποκρισία και μοιχεία, όλοι αυτοί έφτιαξαν όμορφα όνειρα. Το καταπιεσμένο και φοβισμένο κορίτσι του '60, με τη μακρύ καρό φούστα και τη χειροποίητη ζακέτα, μπορεί να μην νίκησε η ίδια τον συντηρητισμό της, αλλά γέννησε αυτούς που είναι σε θέση να τον νικήσουν. Ίσως και η ίδια να μη καταλαβαίνει για ποιους λόγους δεν συμπεριφέρεται ως γονέας όμοια με τους δικούς της γονείς. Φέρεται σαν να έχει βιώσει πράγματα, που αποδεδειγμένα δεν έχει κάνει. Φαίνεται σαν πολυταξιδεμένη, τη στιγμή που δεν έχει βγει από το σπίτι της. Αυτό είναι το μυστικό του Rock και η μαγεία του. Το Rock είναι ένα ταξίδι. Μεταφέρει μήνυμα και οδηγεί στην ταύτιση. Τραγουδά ο άνθρωπος για πράγματα αγαπημένα, απαγορευμένα, επιθυμητά, και ταυτίζεται με το δημιουργό που, είτε τα έχει βιώσει είτε τα έχει φανταστεί. Τραγουδά με όλη τη δύναμη της ψυχής του και "φεύγει για μεγάλα ταξίδια". Βλέπει κόσμους νέους, φωτεινούς και χαρούμενους, έστω κι αν βρίσκεται στο μίζερο εφηβικό δωμάτιο μιας άθλιας εργατικής κατοικίας. Αυτός είναι και ο λόγος που οι έφηβοι λατρεύουν το Rock. Προτιμούν να ζουν στον κόσμο που φαντάζονται, παρά στον κόσμο που τους προσφέρουν οι "σωτήρες". Μόνοι τους —ή με τους φίλους τους— προσπαθούν ν' αναβάλουν την εισαγωγή τους σ' έναν κόσμο με χιλιάδες εντολές και χιλιάδες θυσίες. Απ' αυτούς τους εφήβους γεννιούνται οι νέοι δημιουργοί κι αυτοί οι έφηβοι θα χτίσουν τον νέο κόσμο με βάση τη νοοτροπία που καλλιεργεί το Rock και η οποία είναι διαφορετική απ' αυτήν που καλλιεργεί το σύστημα. Το Rock θέτει αντιπροτάσεις στις προτάσεις του συστήματος. Απέναντι στον ρατσισμό θέτει το δικαίωμα της διαφορετικότητας[^] απέναντι στον εθνικισμό θέτει την ιδέα της αδελφοσύνης. Η αδυναμία του, που οφείλεται στην αδυναμία των δημιουργών, βρίσκεται στον τομέα της γνώσης. Θέτει προτάσεις, αλλά δεν μπορεί να δώσει λύσεις για το πώς όλα αυτά θα πραγματοποιηθούν.

Αυτό που θα δούμε τώρα είναι πώς το Rock δημιουργεί προβλήματα δυσλειτουργίας στο σύστημα, με αποτέλεσμα να εμφανίζεται αυτή η διαφορετικότητα ανάμεσα στους σημερινούς εφήβους και τους παλαιότερους. Η ποιότητα των γονέων είναι καθοριστικός παράγοντας, αλλά δεν είναι ικανός από μόνος του να επιτύχει αυτήν την αλλαγή. Το σύστημα πάντα γνώριζε ότι κινδύνευε από τους εφήβους κι αυτούς είχε πάντα ως στόχο. Ο κίνδυνος προέρχεται από το γεγονός ότι οι έφηβοι εκδηλώνουν επαναστατικές τάσεις, χωρίς κανέναν ενδοιασμό και προπαντός χωρίς καθυστέρηση. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι βρίσκονται σ' ένα μεταβατικό στάδιο της ζωής τους, όπου οι πνευματικές και σωματικές ικανότητές τους είναι σχεδόν σε πλήρη ανάπτυξη, πλην όμως δεν έχουν τις δεσμεύσεις των ενηλίκων. Είναι μια μερίδα της κοινωνίας που έχει χαρακτηριστικά επισκέπτη στον πλανήτη. Το σύνολο των αναγκών τους καλύπτεται από τους γονείς τους κι αυτοί έχουν ως μοναδική υποχρέωση να πάρουν ορισμένες αποφάσεις για το μέλλον τους και άρα να κρίνουν. Το σύστημα τους επιτρέπει να κρίνουν, γιατί αυτοί οι άνθρωποι εισέρχονται σε μια νέα κατάσταση όπου υπάρχουν ρόλοι. Αυτοί θα ενσαρκώσουν στο μέλλον το ρόλο των εξουσιαστών-θυτών και το ρόλο των εξουσιαζομένων-θυμάτων. Το αποτέλεσμα αυτής της κρίσης οδηγεί τον καθένα απ' αυτούς σε μια προκαθορισμένη από το σύστημα πορεία. Το λεπτό σημείο εδώ είναι ότι το σύστημα θέλει όλοι αυτοί να κρίνουν, αλλά μόνο ανάμεσα στα όσα το ίδιο τους προτείνει. "...Θέλεις να γίνεις πλούσιος; Υπάρχουν αυτές οι επιλογές. Θέλεις να γίνεις διάσημος; Υπάρχουν επίσης αυτές οι επιλογές. Είσαι φτωχός και δεν έχεις δυνατότητες; Δεν πειράζει, γίνε καλός χριστιανός, παρέμεινε φτωχός και στην επόμενη ζωή θα πας στον παράδεισο...".

Αυτήν την κατάσταση αντιμετώπιζαν μέσα στους αιώνες οι έφηβοι και εύκολα ή δύσκολα υποτάσσονταν. Μέχρι που εμφανίστηκε το φαινόμενο Rock και κατέστρεψε την ηρεμία του συστήματος. Οι έφηβοι επηρεάστηκαν από το Rock και τα μηνύματά του και άρχισαν να λειτουργούν τραγικά για το σύστημα. Συνέχισαν να κρίνουν τις προτάσεις του συστήματος, αλλά δεν σταμάτησαν εκεί. Άρχισαν να κρίνουν ό,τι απαγορεύεται. Άρχισαν να πέφτουν μαζικά επάνω στα τεχνητά "εμπόδια". Κρίνουν τους γονείς τους, κρίνουν το σύστημα, κρίνουν τη θρησκεία, κρίνουν τα πρότυπα. Αυτή η κατάσταση είναι το καύσιμο του Rock. Όσο πιο πολύ κρίνουν, τόσο πιο πολλά μηνύματα δημιουργεί το Rock, για να καλύψει τους προβληματισμούς των νέων. Όσο πιο πολλά μηνύματα βρίσκουν οι επόμενοι, τόσο πιο πολύ κρίνουν. Τους ενήλικες —όταν κρίνουν— το σύστημα δεν τους φοβάται. Όποιο κι αν είναι το αποτέλεσμα αυτής της κρίσης, οι τελικές τους επιλογές καθορίζονται από τις ανάγκες επιβίωσης. Όλους αυτούς τους ελέγχει εύκολα, γιατί οι υποχρεώσεις τρέχουν και δεν επιτρέπουν περιττές πολυτέλειες. Ακόμα κι αν υιοθετήσουν μια εχθρική αρχικά προπαγάνδα το σύστημα την ευνουχίζει και στο τέλος την οικειοποιείται, εφόσον οι ανάγκες υποτάσσουν τους ανθρώπους. Στην περίπτωση των εφήβων όμως τα πράγματα είναι διαφορετικά. Η προπαγάνδα του συστήματος στην περίπτωση των εφήβων μπορεί να μείνει μετέωρη. Υπάρχει περίπτωση —κι αυτό δεν είναι σύγχρονο φαινόμενο— οι έφηβοι να μην ασπάζονται καμία από τις απόψεις του συστήματος, είτε υπάρχουν άλλες είτε όχι. Αυτή η αδυναμία

επικοινωνίας μεταξύ συστήματος και εφήβων υπάρχει ως φαινόμενο εδώ και αιώνες. Το Rock αυτήν την αδυναμία εκμεταλλεύεται και θα πρέπει να εξετάσουμε αυτήν την κατάσταση για να δούμε τι ακριβώς συμβαίνει.

Αυτήν την αδυναμία πάντα τη γνώριζε το σύστημα και την φοβόταν πάντα. Δεν έχει σχέση με την εποχή μας, ούτε είναι επίτευγμα γνώσης. Ο άνθρωπος, εξαιτίας της κρίσης και της ευφυΐας του, πάντα αντιδρά, όταν αντιλαμβάνεται ότι προσπαθούν να τον εκμεταλλευτούν· όταν αντιλαμβάνεται ότι προσπαθούν να τον εισάγουν σε μια κατάσταση όπου δεν υπάρχει περίπτωση να βγει κερδισμένος. Οι έφηβοι, που είναι άνθρωποι στο κατώφλι της ωριμότητας, όλα αυτά τ' αντιλαμβάνονται και αντιδρούν ενστικτωδώς. Το μόνο που μπορεί να κάνει το σύστημα, για να μειώσει το κόστος αυτής της αντίδρασης, είναι να δημιουργεί συνθήκες που μειώνουν το μεταβατικό στάδιο της εφηβείας και ταυτόχρονα να μην επιτρέπει την ανάπτυξη παράλληλης προπαγάνδας από κέντρα που δεν ελέγχει. Ενδιαφέρεται όχι τόσο για την αποτελεσματικότητα της δικής του προπαγάνδας, όσο για το να μην υπάρχει οποιαδήποτε άλλη. Η μείωση του μεταβατικού σταδίου της εφηβείας είναι ένας στόχος που επιτυγχάνεται σχετικά εύκολα. Αυτό γίνεται κατορθωτό με την όσο το δυνατόν ταχύτερη εξομοίωση του εφήβου με τον ενήλικα. Αυτό γίνεται με το ν' αναγκάσουν τον νέο ν' αναλάβει κάποιες ευθύνες που συνεπάγονται υποχρεώσεις. Προσπαθούν να τον κάνουν δούλο των αναγκών του ή των φιλοδοξιών του, ώστε να τον υποτάξουν. Παλαιότερα τους παγίδευαν μέσω των υποχρεώσεων του γάμου και των οικογενειακών βαρών. Πάντρευαν τους νέους σε πολύ νεαρή ηλικία και μέχρι αυτοί να καταλάβουν τι συμβαίνει είχαν να ταΐσουν μια ολόκληρη οικογένεια. Σήμερα η παγίδευση γίνεται με πιο σύνθετο τρόπο και γι' αυτό φροντίζει το σύστημα παιδείας. Οι αγράμματοι, φτωχοί και συνήθως οι επαρχιώτες, παγιδεύονται με τον παλιό τρόπο. Οι υπόλοιποι φροντίζει το σύστημα, μέσα από μια εξοντωτική πορεία στο χώρο της παιδείας, να έχουν στην εφηβική ηλικία κοινά συμφέροντα με το σύστημα. Το σύστημα, όπως βλέπουμε —εύκολα ή δύσκολα—, καταφέρνει τον πρώτο στόχο του, που είναι η μείωση του χρόνου αυτού του μεταβατικού σταδίου. Το πραγματικά δύσκολο είναι η επιβολή της απόλυτης σιωπής σ' όλους όσους έχουν συγκρουόμενα συμφέροντα μ' αυτό.

Το Rock σπάει το νόμο της σιωπής και θα πρέπει να δούμε γιατί παρουσιάζεται αυτή η δυσαρμονία μεταξύ της διαχρονικής προβληματικότητας ελέγχου των νέων από το σύστημα και της σχετικά πρόσφατης εμφάνισης του Rock. Γιατί, ενώ το πρόβλημα της αναποτελεσματικότητας της προπαγάνδας υπάρχει εδώ και αιώνες, δεν εμφανίστηκε σ' αυτό το χρονικό διάστημα ένα άλλο φαινόμενο όμοιο με το Rock. Γιατί δηλαδή έπρεπε να φτάσουμε στη δεκαετία του '60 για να σπάσει το μονοπώλιο του συστήματος στον τομέα της προπαγάνδας. Αν σκεφτεί κάποιος και το πώς λειτουργεί η προπαγάνδα, εύκολα θα έβγαζε και το συμπέρασμα ότι, αν υπήρχε το Rock κατά το Μεσαίωνα, η Γαλλική Επανάσταση θα ήταν περιττή. Η αλλοίωση της προπαγάνδας του συστήματος θα έκανε τον κόσμο ανεξέλεγκτο και το πιο πιθανό θα ήταν να ζητήσει τη γνώση με τέτοιο τρόπο που δεν θα χρειαζόταν βία. Γνωρίζοντας εμείς πώς λειτουργεί σήμερα το σύστημα, εύκολα μπορούμε

να φανταστούμε ότι, όχι μόνο δεν θα χρειαζόταν βία, αλλά το ίδιο το σύστημα, για να παρατείνει τη ζωή του, θα έδινε από μόνο του τη γνώση. Θα έκανε δηλαδή, χωρίς να χυθεί αίμα, αυτό που κάνει σήμερα. Γιατί όμως έπρεπε να περιμένουμε μέχρι το '60 για να σπάσει το μονοπώλιο της προπαγάνδας; Η απάντηση είναι απλή. Η τεχνολογία, όπως αναφέραμε πιο πάνω, υπήρξε η ικανή και αναγκαία συνθήκη για την έναρξη της επανάστασης του Rock. Μέχρι τότε τα πάντα ήταν εύκολα για το σύστημα. Δημιουργοί υπήρχαν, τη δύναμη του τραγουδιού την ήξεραν, αλλά υπήρχε φόβος. Ποιος τολμούσε να συνθέσει τραγούδι που να περιέχει εχθρικά μηνύματα για το σύστημα; Θα το ψιθύριζε στους φίλους του κι αυτοί θα τον λάτρευαν. Ο πρώτος όμως σπιούνος που θα το άκουγε θα το έλεγε στον παπά κι αυτός στο χωροφύλακα. Από εκεί και πέρα τα πάντα ήταν εύκολα. Το κέρδος για το δημιουργό θα ήταν μηδενικό και η εξόντωση εξασφαλισμένη. Ο ίδιος θα στιγματιζόταν και οι γονείς του θα έχαναν τις δουλειές τους. Θα κατηγορούνταν για άσχετα πράγματα και θα απομονώνονταν στο κοινωνικό περιθώριο. Σ' αυτού του είδους τις κοινωνίες οι περιθωριοποιημένοι είναι σαν τους λεπρούς. Δεν τους πλησιάζεις για να μην κολλήσεις την αρρώστια τους. Όποιος συναναστρέφεται "χαρακτηρισμένο" από το σύστημα άτομο, "χαρακτηρίζεται" και ο ίδιος.

Όμως, η τεχνολογία αλλάζει το σύνολο των συνθηκών. Το ρίσκο υπάρχει και σήμερα, αλλά υπάρχει και το κέρδος. Ο δημιουργός δεν φοβάται πλέον να εκφραστεί, γιατί γνωρίζει δύο πράγματα. Πρώτον, ότι υπάρχουν άνθρωποι που ικανοποιούνται από το μήνυμά του και δεύτερον, ότι το οικονομικό κέρδος σε περίπτωση επιτυχίας είναι τέτοιο, που εμποδίζει το σύστημα να τον καταστρέψει. Από τη στιγμή που η τεχνολογία δημιουργεί συσκευές αναπαραγωγής ήχου και αναπτύσσεται η ραδιοφωνία, τα πράγματα είναι θετικά για τους δημιουργούς. Υπάρχει κοινό που θέλει να τους ακούσει και υπάρχει τεχνολογία για να μεταφέρει τη δημιουργία. Είναι θέμα χρόνου το κοινό αυτό να μετατραπεί σε αγοραστικό κοινό και άρα η υπόθεση να προκαλέσει το ενδιαφέρον του κεφαλαίου. Το κεφάλαιο πάντα, μπροστά στο ενδεχόμενο κέρδους, δεν διστάζει να έλθει σε σύγκρουση με τη εξουσία. Δεν φοβάται την εξουσία και, παρ' όλο που την έχει ανάγκη, έχει τη δύναμη να την αγνοεί. Η λογική του κεφαλαιοκράτη είναι απλή. Αν δεν εκμεταλλευτεί ο ίδιος ένα φαινόμενο —όσο κι αν δεν συμφωνεί μαζί του—, θα το κάνει κάποιος άλλος. Κανένας δεν θέλει να χάνει ευκαιρίες για κέρδος. Κανένας δεν θέλει να γεννιούνται νέοι πλούσιοι στον τομέα που αυτός δραστηριοποιείται και οι οποίοι στη συνέχεια θα τον απειλήσουν.

Εξαιτίας του κεφαλαίου, το ανήσυχο πνεύμα, ενώ μέχρι τη δεκαετία του '60 εισέπραττε αγάπη από τους φίλους και τιμωρία από το σύστημα, άρχισε να φλερτάρει με τον πλούτο. Το τραγούδι προστατεύτηκε από τα πνευματικά δικαιώματα και έγινε προϊόν. Το προϊόν που έχει προοπτικές στην αγορά έλκει τους μάνατζερ, τους διαφημιστές κλπ.. Αυτοί με τη σειρά τους δημιουργούν συνθήκες να εμφανιστούν νέοι και ισχυρότεροι δημιουργοί, που αντιμετωπίζονται πλέον ως παραγωγοί προϊόντων. Η δόξα και οι πωλήσεις άρχισαν να πηγαίνουν χέρι-χέρι και οι εχθροί του συστήματος άρχισαν να γίνονται πρότυπα για τη νεολαία. Πρότυπα όχι μόνο για τις ιδέες τους, αλλά και για την οικονομική τους επιτυχία. Ενώ μέχρι τότε οι γονείς καταπίεζαν τους νέους να εγκαταλείψουν τις επαναστατικές τους

ιδέες γιατί θα καταστρέφονταν, ξαφνικά βρέθηκαν χωρίς επιχειρήματα. Άρχισε να γίνεται μόδα η δημιουργία συγκροτημάτων μουσικής, όπου οι νέοι είχαν τη δυνατότητα να πουν πράγματα που επί αιώνες ήταν απαγορευμένα. Όχι μόνο δεν κινδύνευαν και δεν άγχωναν τις οικογένειές τους, αλλά είχαν τη δυνατότητα ν' αναπτύξουν και μια επιχειρηματολογία περί επιτυχίας, πλούτου κλπ.. Αν αποτύγχαναν, δεν έχαναν τίποτε, από τη στιγμή που έκαναν ό,τι και χιλιάδες άλλοι όμοιοί τους. Αντίθετα, αν πετύχαιναν, ο κόσμος ολόκληρος θα ήταν στα πόδια τους. Από εκείνη τη στιγμή το σύστημα άρχισε να τρέχει και να μη φτάνει^ άρχισε την προσπάθειά του να συμμαζέψει τα ασυμμάζευτα. Το Rock από εκείνη τη στιγμή άρχισε να διαβρώνει στο πέρασμά του τα πάντα. Από τα μεγάλα αστικά κέντρα των ταξικών διαχωρισμών πέρασε στην επαρχία των κρατών που πρωτοαναπτύχθηκε και από εκεί άρχισε να διαπερνά τα εθνικά σύνορα του συνόλου των κρατών. Συγκρούστηκε με το σύνολο των εθνικών παραδόσεων και δημιούργησε μια νέα κατάσταση που τη χαρακτηρίζει η παγκοσμιότητα.

Για ν' αντιληφθεί ο αναγνώστης τη σοβαρότητα της κατάστασης, θα πρέπει να θυμηθεί ότι το σύνολο του σχεδιασμού του παγκοσμίου συστήματος εξουσίας βασίζεται στον εθνικό σχεδιασμό. Μια αόρατη κεντρική εξουσία ελέγχει τα έθνη και όταν οι συνθήκες το απαιτούν τα οδηγεί στον πόλεμο, που πάντα έχει συγκεκριμένους στόχους. Οι στόχοι αυτοί είναι να διατηρείται η ισχύς της εξουσίας στο υψηλότερο επίπεδο και το κεφάλαιο να είναι πάντα κερδοφόρο. Αυτό που μας ενδιαφέρει σ' αυτό το σημείο δεν είναι τόσο η ανάλυση αυτών των πρακτικών, όσο ότι όλα αυτά στηρίζονται στον εθνικό σχεδιασμό. Για να γίνουν δηλαδή όλα αυτά, πρέπει να υπάρχουν έθνη. Τα έθνη συντηρούνται από τις διαφορετικές εθνικές παραδόσεις, που συντηρούν τις υποτιθέμενες διαφορές μεταξύ των ανθρώπων και οι οποίες είναι υπεύθυνες για το ρατσισμό και τον εθνικισμό, που είναι απαραίτητα στοιχεία για την εξουσία. Η σοβαρότητα του προβλήματος που δημιουργεί το Rock γίνεται αντιληπτή, αν σκεφτεί κάποιος ότι συγκρούεται με το σύνολο των εθνικών παραδόσεων. Αποτέλεσμα αυτής της σύγκρουσης είναι η δημιουργία μιας τεράστιας διεθνούς και προπαντός νεανικής κοινωνικής ομάδας, που έχει εχθρικά για το σύστημα χαρακτηριστικά. Η εχθρικότητα είναι δεδομένη από τη στιγμή που το θεμέλιο αυτής της κατάστασης είναι ένας κοινός λόγος, που είναι υπεράνω εθνικών και ταξικών διαχωρισμών. Ενώ οι εθνικές ομάδες στηρίζονται στις εθνικές παραδόσεις, η αντίστοιχη που δημιουργεί το Rock στηρίζεται στη συνισταμένη ενός μεγάλου πλήθους μηνυμάτων που εκπέμπουν οι χιλιάδες δημιουργοί του.

Βλέποντας τα χαρακτηριστικά αυτής της κοινωνικής ομάδας, εύκολα μπορούμε ν' απαντήσουμε σε ένα μεγάλο πλήθος ερωτημάτων που αφορούν το Rock. Έχοντας γνώση του πώς λειτουργούν οι εθνικές ομάδες, εύκολα καταλαβαίνουμε πώς λειτουργεί κι αυτή. Για να υπάρξει μια εθνική ομάδα απαιτούνται δύο στοιχεία? πρώτον απαιτείται μια παράδοση, που υποτίθεται καθορίζει τους εθνικούς στόχους και δεύτερον απαιτείται μια κοινή γλώσσα, ώστε το σύνολο των μελών της ομάδας να έχουν πρόσβαση στον κοινό υποτιθέεται πλούτο, που είναι η παράδοση. Αυτά τα στοιχεία αναζητούμε και στην κοινωνική ομάδα που εξετάζουμε. Παράδοση γι' αυτήν την ομάδα είναι το σύνολο της πνευματικής

παραγωγής του Rock. Λειτουργεί ως πραγματική παράδοση, εφόσον τα μέλη της παγκόσμιας ομάδας του Rock αντλούν μέσα απ' αυτήν γνώση περί καλού και κακού, όπως και μέσα απ' αυτήν καθορίζονται οι στόχοι της ομάδας. Η κοινή γλώσσα, που απαιτείται για την προσέγγιση σ' αυτήν την ιδιότυπη παράδοση, είναι η αγγλική. Αυτή η γλώσσα δεν είναι αποτέλεσμα μιας επίσης ιδιότυπης συμφωνίας μεταξύ των μελών της ομάδας, παρά είναι η μητρική γλώσσα του Rock. Πάντα η γλώσσα που χαρακτηρίζει ένα αντιεξουσιαστικό φαινόμενο με παγκόσμια απήχηση είναι κοινή με τη γλώσσα που μιλούν αυτοί που διαχειρίζονται την παγκόσμια εξουσία. Αυτό είναι απόλυτο, γιατί η μέγιστη αντίδραση απέναντι στις επιλογές τού συστήματος εμφανίζεται στο σημείο όπου η εξουσία έχει τη μέγιστη ισχύ. Το φαινόμενο της αντίδρασης έχει επεκτατικές τάσεις προς τις υπόλοιπες χώρες, γιατί η εξουσία που ασκείται σε εκείνο το σημείο παίρνει ταυτόχρονα και αποφάσεις που αφορούν το παγκόσμιο επίπεδο. Αυτοί που αδικούν τα μέλη της ίδιας εθνικής ομάδας που αντιδρά, αδικούν και το σύνολο των εθνικών ομάδων στο αντίστοιχο επίπεδο. Αυτός που αδικεί τους ομοεθνείς του, ασκεί ταυτόχρονα και ιμπεριαλισμό. Το Rock έχει ως μητρική γλώσσα την αγγλική, γιατί γεννήθηκε στην εποχή όπου η παγκόσμια εξουσία βρισκόταν στα χέρια των Αγγλόφωνων. Γεννήθηκε από τα προβλήματα των αγγλοσαξονικών κοινωνιών και από εκεί επεκτάθηκε σ' όλο τον κόσμο.

Τα δεδομένα που δημιούργησαν αυτήν την κατάσταση είναι τα εξής. Τα κοινωνικά προβλήματα που χαρακτηρίζουν τις εθνικές κοινωνίες είναι κατά βάση κοινά. Διαφέρουν μόνο σ' ό,τι αφορά την έντασή τους. Απ' αυτό το σημείο κι έπειτα η κάθε κοινωνία έχει διαφορετικές δυνατότητες αντίδρασης. Πάντα ευκολότερα αντιδρά η κοινωνία που το σύστημά της διαχειρίζεται μεγάλη ισχύ κι αυτό για δύο λόγους. Ο πρώτος λόγος είναι ότι ο λαός δεν τρομοκρατείται με το φόβητρο ενός ισχυρού εθνικού εχθρού, εφόσον τέτοιος δεν υπάρχει. Δεν μπορούν να λειτουργήσουν οι κατασταλτικοί μηχανισμοί που στηρίζονται στην προπαγάνδα της παράδοσης. Όλοι ασχολούνται με τους εσωτερικούς ταξικούς εχθρούς. Επιπλέον το σύστημα, για λόγους που δεν είναι επί του παρόντος, πραγματοποίησε ένα τραγικό σχεδιαστικό σφάλμα. Άλλαξε τη δομή του και παρέδωσε ισχύ κοσμοκρατόρων σε κάποια συγκεκριμένα κράτη. Αυτή η τρομερή υπεροχή έναντι των υποτιθέμενων εχθρών τους, έκανε ουσιαστικά ανενεργή την παράδοσή τους, που υποτίθεται θα συγκρούονταν με το Rock. Ο δεύτερος λόγος έχει σχέση με την ένταση των προβλημάτων. Η μέγιστη ένταση εμφανίζεται πάντα μέσα στην κοινωνία που ασκεί μεγάλη εξουσία —πόσο μάλλον την κοσμοκρατορία—, γιατί η ένταση είναι συνδεδεμένη με την έννοια της αδικίας και όχι μ' αυτήν της φτώχειας. Οι μεγάλες εντάσεις εμφανίζονται στα κράτη με ανεπτυγμένες οικονομίες και όχι στα φτωχά και υπανάπτυκτα. Η ένταση είναι αποτέλεσμα της αίσθησης της αδικίας που νιώθει ο άνθρωπος. Πού όμως αισθάνεται πιο πολύ αδικημένος; Σ' ένα φτωχό κράτος, όπου οι άνθρωποι αγωνίζονται κυριολεκτικά για την επιβίωση, η κατάσταση είναι δύσκολη, αλλά όχι προκλητική. Το ψωμί της ημέρας βγαίνει δύσκολα, αλλά αυτό είναι μια κοινή κατάσταση που ισχύει για όλους. Ο φίλος ή ο γείτονας κινείται με τρόπο ανάλογο με σένα και η ζωή έχει έναν συγκεκριμένο και κοινό για όλους ρυθμό. Αυτοί που ζουν

πλουσιοπάροχα δεν είναι κοινωνική πρόκληση γιατί είναι ελάχιστοι κι ως εκ τούτου μη ορατοί. Αντίθετα μ' αυτήν την κατάσταση, στις οικονομικώς ανεπτυγμένες κοινωνίες τα πάντα εμφανίζονται οριακά. Υπάρχει τρομερή συσσώρευση πλούτου και εξουσίας και άρα τρομερή ανισότητα μεταξύ των μελών της ίδιας κοινωνίας. Το ψωμί σε γενικό επίπεδο βγαίνει εύκολα, αλλά ο άνθρωπος μετατοπίζει το ενδιαφέρον του σ' άλλα πράγματα. Μέσα στην ίδια κοινωνία υπάρχουν άνθρωποι που έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιήσουν τα πιο τρελά όνειρα που μπορεί να κάνει ο άνθρωπος και άνθρωποι που απλά επιβιώνουν. Ο φίλος ή ο γείτονας σ' αυτήν την περίπτωση δεν κινούνται με τρόπο ανάλογο. Κατοικούν στην ίδια πόλη, αλλά στην πραγματικότητα ανήκουν σε διαφορετικούς κόσμους, που το σύστημα δημιουργεί και στη συνέχεια προστατεύει. Για κάποιους τα πάντα είναι εύκολα και προστά. Αυτοί θα πάρουν τις καλύτερες δουλειές, θα κατοικούν στα καλύτερα προάστια και θα συνάπτουν μέσω των γάμων τις καλύτερες οικονομικές συμφωνίες. Όλα αυτά είναι ορατά από τους άλλους ανθρώπους. Είναι καταστάσεις που επηρεάζουν τη ζωή του ανθρώπου και γεννούν τις εντάσεις που οδηγούν στις ταξικές συγκρούσεις. Ο άνθρωπος που δεν απολαμβάνει τίποτε, έστω κι αν επιβιώνει εύκολα, θυμώνει. Βλέπει τα συμβαίνοντα γύρω του κι ερεθίζεται. Βλέπει ότι, ενώ θεωρητικά είναι συμμετέτοχος στην παραγωγή του εθνικού πλούτου, πρακτικά δεν απολαμβάνει τίποτε. Είναι θέμα χρόνου να συσπειρωθούν όλα αυτά τα συγκρουόμενα συμφέροντα γύρω από τους πόλους που αντιπροσωπεύουν συλλογικά τα μέλη της κοινωνίας.

Το σύστημα όλα αυτά τα γνωρίζει και τα εκμεταλλεύεται. Ελέγχει τα πάντα και άρα ελέγχει και τους φορείς που αναλαμβάνουν να υπερασπιστούν τα συμφέροντα των παραγωγικών τάξεων. Από τη στιγμή που πρέπει να ελεγχθούν μαζικά οι άνθρωποι, απαιτείται ένας λόγος που θα τους παρασύρει και άρα απαιτείται προπαγάνδα. Το Rock κινείται παράλληλα μ' αυτήν την κατάσταση, γιατί δεν συνδέεται με συμφέροντα και άρα δεν μπαίνει στη λογική του παζαριού των ενηλίκων. Το Rock δεν μεταφέρει μέσα στην κοινωνία την προπαγάνδα των "πουλημένων" φορέων. Δεν τραγουδά τον λόγο των συνδικαλιστών. Οι ενήλικες, λόγω υποχρεώσεων, έχουν παραδοθεί στο σύστημα και εύκολα ή δύσκολα υπακούουν στην προπαγάνδα των κέντρων του. Το Rock αναλαμβάνει να εκφράσει τη διάχυτη δυσαρέσκεια που υπάρχει μέσα στην κοινωνία, εξαιτίας αυτού του τεράστιου "παζαριού". Δεν μπαίνει στη λογική ν' ακολουθεί το λόγο των φορέων, που εκ των δεδομένων υπερασπίζονται συμφέροντα. Το Rock απευθύνεται συνολικά σ' όλους όσους για τον οποιονδήποτε λόγο είναι δυσαρεστημένοι από το σύστημα. Μια δυσαρέσκεια που έχει σχέση πιο πολύ με τη ζωή τους και όχι τόσο με τα συμφέροντά τους. Η δυσαρέσκεια όμως δεν συνδέεται απαραίτητα με τον πλούτο και την ισχύ που διαχειρίζεται ο καθένας. Δεν είναι ταξικό χαρακτηριστικό. Δυσανεστημένος μπορεί να είναι ο οποιοσδήποτε, εφόσον αντιλαμβάνεται κάτι που τον ενοχλεί. Είναι καθαρά θέμα αντίληψης των πραγμάτων, ευαισθησίας και παιδείας. Όλοι αυτοί που αντιλαμβάνονται αδιέξοδα στη ζωή τους, δημιουργούν τον ζωτικό χώρο που χρειάζεται το Rock για ν' αναπτυχθεί. Απλά, επειδή οι άνθρωποι βάζουν συχνά τα συμφέροντα πάνω από το συναίσθημα, το Rock στοχεύει κατ'

αρχήν αυτούς που συνδέονται χαλαρότερα μ' αυτά τα συμφέροντα και άρα τους εφήβους. Χρησιμοποιεί δηλαδή ως βάση τους εφήβους και στη συνέχεια επεκτείνεται και στις μεγαλύτερες ηλικίες. Αν τώρα σκεφτεί ο αναγνώστης και ποιο είναι το πρωτεύον πρόβλημα αυτής της ηλικίας, εύκολα καταλαβαίνει γιατί το ελεύθερο σεξ ήταν η βασική πρόταση του Rock όταν ξεκίνησε την πορεία του.

Αυτό που θα δούμε τώρα είναι οι ιδιαίτερες συνθήκες που υπήρξαν σ' αυτές τις χώρες και που είναι αυτές που επέτρεψαν την εκδήλωση ενός τέτοιου φαινομένου. Οι φτωχές χώρες —και πάλι— στερούνται της δυνατότητας να εκδηλώσουν τέτοια φαινόμενα, γιατί η δύσκολη επιβίωση ισχυροποιεί το σύστημα. Η εξουσία στις φτωχές χώρες είναι πανίσχυρη, γιατί μπορεί να εξοντώνει τους αντιπάλους της σ' όλα τα επίπεδα. Αντίθετα στις ανεπτυγμένες χώρες είναι υποχρεωμένη να φέρεται πιο διακριτικά. Οι ανάγκες τής παραγωγής δίνουν αξία στον εργαζόμενο κι ένας τέτοιος άνθρωπος μπορεί και αγνοεί την εξουσία όταν αισθάνεται αδικημένος. Οι φτωχοί των ανεπτυγμένων χωρών είναι οι βιομηχανικοί εργάτες κι αυτοί ελέγχονται δύσκολα, ειδικά σε περιόδους οικονομικής άνθησης. Αυτοί ερεθίζονται με την αδικία κι αυτοί αγωνίζονται για τη δικαιότερη κατανομή του πλούτου. Σ' αυτές τις χώρες —και κάτω απ' αυτές τις συνθήκες— ο εργάτης έχει κάποιες στοιχειώδεις οικονομικές δυνατότητες και παράλληλα αισθάνεται αδικημένος. Αυτός που αισθάνεται αδικημένος και ταυτόχρονα δεν κινδυνεύει να μείνει άνεργος δεν φοβάται. Έχει την οικονομική δυνατότητα να μην περιορίζει τις αγορές του στα είδη πρώτης ανάγκης. Έχει τη δυνατότητα ν' αγοράσει προϊόντα που δεν καλύπτουν ανάγκες, παρά προσφέρουν ικανοποίηση, είτε στον ίδιο είτε στα μέλη της οικογένειάς του. Έχει τη δυνατότητα ν' αγοράσει, για παράδειγμα, ένα στερεοφωνικό και δίσκους μουσικής στο παιδί του για να το ευχαριστήσει. Αισθανόμενος αδικημένος —και χωρίς την αίσθηση του φόβου της επιβίωσης—, ελάχιστα τον απασχολεί αν αυτό το παιδί, επηρεαζόμενο από τη μουσική που ακούει, πάρει μια κιθάρα και συνθέσει τραγούδια με "περίεργο" στίχο. Δεν γνωρίζει απαραίτητα ότι αυτό είναι επίθεση εναντίον του συστήματος. Ελάχιστα τον απασχολεί η δραστηριότητα του παιδιού του σ' αυτόν τον τομέα, γιατί γνωρίζει ότι στη χειρότερη περίπτωση αυτό το παιδί θα γίνει εργάτης και θα εξασφαλίσει το ψωμί του. Από εκεί και πέρα, αν είναι ταλαντούχο και τυχερό, υπάρχουν προοπτικές για πραγματικά μεγάλο κέρδος. Το σύστημα σ' αυτήν την περίπτωση δεν μπορεί να επέμβει, γιατί είναι δυνατόν η αντίδραση να έχει χειρότερα αποτελέσματα.

Στον ίδιο χρόνο στις οικονομικά υπανάπτυκτες χώρες τα πράγματα είναι διαφορετικά και δεν επιτρέπουν την εκδήλωση τέτοιων φαινομένων. Αυτές οι χώρες δεν διαθέτουν βιομηχανία και οι κεφαλαιοκράτες τους περιορίζονται στο κεφάλαιο-γη. Σ' αυτές τις χώρες η βάση της κοινωνίας είναι οι δουλοπάροικοι. Αυτοί οι δουλοπάροικοι συνήθως πληρώνονται για την εργασία τους σε είδος κι έχουν απειροελάχιστη αγοραστική ικανότητα. Δεν απολαμβάνουν την οικονομική ρευστότητα που δίνει ο μισθός. Δεν απολαμβάνουν δηλαδή αυτά που απολαμβάνει ο εργάτης. Σ' αυτές τις χώρες ο βιομηχανικός εργάτης με τον σίγουρο μισθό και την ασφάλεια δεν αισθάνεται αδικημένος. Αν όμως δεν υπακούσει στην

εξουσία απειλείται με ανεργία κι αυτό είναι τρομερό. Αυτός ο εργάτης δεν μπορεί να λειτουργήσει όπως ο συνάδελφός του στην ανεπτυγμένη χώρα. Οι δουλοπάροικοι, που αισθάνονται αδικημένοι, απλά δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να πράξουν ανάλογα. Βλέπουμε ότι στις φτωχές χώρες, επειδή υπάρχουν δουλοπάροικοι, οι φτωχοί και οι αδικημένοι του συστήματος δεν αποτελούν ομοιογενές σύνολο. Αυτοί που έχουν μόνιμη εργασία και κάποιες στοιχειώδεις οικονομικές δυνατότητες δεν αισθάνονται αδικημένοι, ενώ αυτοί που αισθάνονται έτσι δεν έχουν καμιά οικονομική δυνατότητα. Σ' αυτές τις χώρες όλοι προσπαθούν να είναι αρεστοί στο σύστημα, είτε για να προσπατεύσουν είτε για να κατακτήσουν θέσεις εργασίας.

Ο αναγνώστης με βάση όλα αυτά μπορεί να καταλάβει γιατί το Rock άρχισε ν' αναπτύσσεται ως φαινόμενο στη δεκαετία του '60 στη Μ. Βρετανία και στις Η.Π.Α.. Εκεί υπήρχαν οι κατάλληλες κοινωνικές συνθήκες να γεννηθούν οι πρώτοι δημιουργοί κι εκεί υπήρχε το κεφάλαιο για να τους στηρίξει. Το κεφάλαιο πάντα αναζητά νέους επενδυτικούς χώρους και η μουσική ήταν ένας τέτοιος χώρος με τεράστιες δυνατότητες. Από εκείνη τη στιγμή το Rock άρχισε να εξαπλώνεται στον κόσμο με τρομερή ταχύτητα. Η εξάπλωση αυτή ήταν επιθυμητή από τους ιδεολόγους, γιατί έβλεπαν ότι ήταν ευκαιρία ν' αλλάξει ο κόσμος. Η εξάπλωση ήταν επίσης επιθυμητή και από τους κεφαλαιοκράτες, γιατί έβλεπαν ότι δημιουργείται μια νέα αγορά, που με λίγη προσοχή θα ήταν αποκλειστικά υπό τον έλεγχό τους.

Όμως η εξάπλωση του Rock δεν είναι απλό φαινόμενο και θα πρέπει να την εξετάσουμε. Οι δυσκολίες στην εξάπλωση ήταν δύο. Η πρώτη είχε σχέση με το γεγονός ότι το Rock —ως ανεπιθύμητο φαινόμενο από την εξουσία— βρήκε ισχυρές αντιστάσεις στις χώρες όπου η εξουσία μπορούσε να τρομοκρατεί τους πολίτες. Η δεύτερη δυσκολία είχε σχέση με τη γλώσσα του Rock που ήταν η αγγλική και όπως ήταν φυσικό τα νοήματά του δεν διαχέονταν ανάμεσα στους ανθρώπους που δεν είχαν τη γνώση αυτής της γλώσσας. Εξαιτίας αυτών των δυσκολιών, η εξάπλωση του Rock στις υπόλοιπες χώρες έγινε σε δύο φάσεις και με δύο τρόπους. Στην πρώτη φάση τα μηνύματα του Rock υιοθετήθηκαν απ' αυτούς που είχαν τις ανάλογες δυνατότητες. Απ' αυτούς που το μορφωτικό τους επίπεδο επέτρεπε την κατανόηση του Rock στη μητρική του γλώσσα και που το κοινωνικό και οικονομικό τους επίπεδο τους επέτρεπε ν' αγνοούν την εξουσία όταν ακολουθούσαν το μοντέλο ζωής που πρότεινε το Rock. Το Rock με λίγα λόγια εισήχθη μέσα στις εθνικές κοινωνίες των "κατωτέρων" κρατών από τα παιδιά των αντίστοιχων αρχουσών τάξεων. Από τα παιδιά που σπούδαζαν στις μητροπόλεις της Δύσης και γνώρισαν τη μουσική του Rock μέσα στα πανεπιστήμια. Οι κρατούντες στα διάφορα εθνικά συστήματα δεν μπορούσαν ν' αντιδράσουν σκληρά και βίαια στη γέννηση των φαινομένων, γιατί απλούστατα τα παιδιά του Rock ήταν τα δικά τους παιδιά. Ολιγώρησαν και βασίστηκαν σε δύο πράγματα. Το πρώτο ήταν η αδυναμία των ομοεθνών φτωχών να καταλάβουν το νόημα και τη σημασία του, ενώ το δεύτερο η δύναμη της προπαγάνδας που ήταν υπό τον έλεγχό τους. Το σύστημα σ' αυτήν τη φάση —με μέσο την προπαγάνδα— δεν προσπάθησε να πολεμήσει το

Rock όπως στις χώρες όπου γεννήθηκε, παρά προσπάθησε να το κάνει αντιπαθές στους φτωχούς. Προσπάθησε να χαλάσει την εικόνα του, γνωρίζοντας ότι οι φτωχοί μόνον αυτήν την εικόνα αντιλαμβάνονταν και τίποτε άλλο. Αυτό έγινε με τον πιο απλό τρόπο. Το Rock παρουσιάστηκε σαν άλλο ένα καπρίτσιο των πλουσίων. Το νόημα της προπαγάνδας ήταν απλό. Τα πλουσιόπαιδα, οι φλώροι, οι κρυφοαδερφές ακούνε Rock. Οι φτωχοί, που είναι πραγματικοί άντρες και δεν σηκώνουν μύγα στο σπαθί τους, πρέπει να το αποφύγουν, για να μην χαρακτηριστούν φλώροι. Σ' αυτό βοήθησαν και κάποιες ταινίες του κινηματογράφου, που ήταν προς λαϊκή κατανάλωση. Το μοτίβο ήταν ένα. Κάποια θρασύδειλα πλουσιόπαιδα με ντύσιμο τσίρκου πολεμούσαν δήθεν το σύστημα μέχρι να συμβιβαστούν με τη θέληση του πλούσιου μπαμπά. Το Rock ήταν ένα διάλειμμα που οι πλούσιοι το απολάμβαναν, έχοντας την ασφάλεια του πλούτου της οικογένειας, ενώ οι φτωχοί που τους ακολουθούσαν ήταν τα τραγικά θύματα.

Βλέπουμε δηλαδή μια τεράστια διαφορά σ' ό,τι αφορά την κοινωνική εξάπλωση του Rock ανάμεσα στις χώρες όπου αυτό γεννήθηκε και στις χώρες όπου εισάχθηκε. Στις πρώτες ξεκίνησε από τη βάση, επηρεάζοντας την κορυφή, ενώ στις δεύτερες είχε ακριβώς την αντίθετη φορά. Αυτή ήταν η πρώτη φάση και το αποτέλεσμα της ήταν η μονιμοποίηση του φαινομένου Rock μέσα στην κάθε εθνική κοινωνία. Η δεύτερη φάση είχε ως στόχο την περαιτέρω εξάπλωση του Rock μέσα στις κοινωνίες και αποτέλεσμα αυτής της φάσης ήταν η δημιουργία αυτού που ονομάζουμε εθνικό Rock. Αυτοί που αρχικά είχαν τα προσόντα να έχουν επαφή με το Rock, άρχισαν να δημιουργούν τραγούδια Rock στην εθνική τους γλώσσα. Χρησιμοποιώντας την κοινή παράδοση του Rock, άρχισαν να περνούν τα μηνύματά του με τη βοήθεια της εθνικής γλώσσας στις τάξεις που δεν είχαν μέχρι τότε τη δυνατότητα επαφής. Από αυτό το σημείο κι έπειτα το σύστημα άρχισε να τρομάζει και να γίνεται απειλητικό. Άλλαξε την προπαγάνδα του και πολεμούσε το Rock με τον τρόπο που το πολεμούσε και στις χώρες μέσα στις οποίες γεννήθηκε.

Το αγγλόφωνο Rock με τις αντίστοιχες εθνικές μορφές του έχει τη σχέση κορμού και κλαδιών στο ίδιο δέντρο. Το Rock μπορεί να παρομοιαστεί με ένα δέντρο, όπου ο κορμός του είναι το αγγλόφωνο Rock, ενώ τα κλαδιά είναι οι εθνικές μορφές του. Έχουν και οι δύο τύποι τις ίδιες ρίζες και άρα τις ίδιες βάσεις. Ρίζες είναι οι πρώτοι δημιουργοί, που δημιούργησαν έναν καινούριο λόγο, έχοντας ως στόχο την εξουσία που γεννά τα κοινωνικά προβλήματα. Από εκεί και πέρα όλοι έχουν αναπτύξει μεταξύ τους σχέση αλληλοεξάρτησης. Ο ένας παρακολουθεί την πρόοδο του άλλου και ανταλλάσσουν στοιχεία. Όσο μεγαλώνει ο κορμός, τόσο μεγαλώνουν και τα κλαδιά κι αντίστροφα. Αυτή η διαδικασία είναι δυνατή, γιατί τα πάντα είναι κοινά και η μόνη διαφορά βρίσκεται στη γλώσσα. Δεν συμβαίνει αυτό που συμβαίνει στις εθνικές παραδόσεις, όπου τα πρότυπα, οι στόχοι, οι εχθροί κλπ. είναι διαφορετικοί και άρα δεν μπορεί η μια παράδοση ν' αντιγράψει την άλλη. Στην περίπτωση του Rock η αντιγραφή είναι απόλυτη και επιθυμητή απ' όλους ανάμεσα στο αγγλόφωνο και το αντίστοιχο εθνικό Rock. Η μόνη εξαίρεση είναι το ιρλανδικό Rock, που εκτός των άλλων περνά και εθνικά μηνύματα, όμοια μ' αυτά που περνούν οι εθνικές παραδόσεις. Αυτό

οφείλεται στο γεγονός ότι το ιρλανδικό εθνικό πρόβλημα ήταν ταυτόχρονα και κοινωνικό στη Μ. Βρετανία, που ήταν από τις χώρες όπου γεννήθηκε το Rock. Γι' αυτόν το λόγο κανένας δεν μπορεί να κατηγορήσει τους Ιρλανδούς ότι χρησιμοποιούν το Rock για εθνική προπαγάνδα. Οποιοσδήποτε άλλος αν το έκανε θα καταδικαζόταν και θα αποβαλλόταν από το χώρο του Rock. Δεν είναι δυνατόν το ελληνικό Rock να στρέφεται εναντίον των Τούρκων και ν' αναγνωρίζεται ως Rock. Οι εχθροί που πολεμά το Rock είναι πάντα οι εσωτερικοί φορείς της εξουσίας μέσα στην κάθε κοινωνία.

Το εθνικό Rock, όπως συνέβη και στην αγγλόφωνη μορφή του, γρήγορα βρήκε την υποστήριξη του αντίστοιχου εθνικού κεφαλαίου. Οι κεφαλαιοκράτες επένδυσαν σ' αυτό, έχοντας ως στόχο την κάθε εθνική αγορά. Οι πρακτικές ήταν οι ίδιες, αλλά η κλίμακα διαφορετική. Το αγγλόφωνο Rock, έχοντας ως στόχο την παγκόσμια αγορά, μετατράπηκε σε μια κολοσσιαία βιομηχανία, ενώ το αντίστοιχο εθνικό περιορίστηκε στα πολύ μικρότερα εθνικά μεγέθη. Αυτός είναι και ο λόγος που οι δημιουργοί ανεξαρτήτως εθνικότητας προσπαθούν να κάνουν επιτυχίες με αγγλικό στίχο. Αυτή η δραστηριότητα βοήθησε πολύ και την ίδια την αγγλική γλώσσα στην προσπάθειά της να παρουσιαστεί σαν παγκόσμια γλώσσα. Πολλοί έμαθαν αγγλικά αρχικά εξαιτίας του πάθους τους για το Rock.

Ο αναγνώστης, με βάση τα παραπάνω, μπορεί ν' αντιληφθεί πώς εξαπλώθηκε το Rock και τι ζημιά έκανε στο σύστημα. Αυτό που δεν μπορεί ν' αντιληφθεί είναι η σημερινή στασιμότητα. Οι παλαιότεροι δημιουργοί ήταν επαναστάτες και καινοτόμοι. Τι συμβαίνει όμως με τους νεότερους; Δεν έχουν να πουν κάτι καινούριο; Εξαντλήθηκαν οι δυνατότητες του Rock; Το Rock κτυπάει την προπαγάνδα. Για όσο διάστημα υπάρχει το σύστημα και άρα η προπαγάνδα του, υπάρχει και η δυνατότητα να επιβιώνει το Rock. Είναι δυνατόν οι δούλοι του συστήματος να είναι πιο εφευρετικοί και ευφυείς από τους δημιουργούς του Rock; Από τη στιγμή που υπάρχει εξουσία υπάρχει και προπαγάνδα, που είναι η "τροφή" του Rock. Υπάρχει "τροφή" και δεν υπάρχουν άνθρωποι να την καταναλώσουν;

Αυτό που συμβαίνει είναι το εξής: "Τροφή" υπάρχει, όπως υπάρχουν και οι απαραίτητοι άνθρωποι. Απλά το σύστημα δεν είναι εύκολος αντίπαλος. Είναι έξυπνο και πονηρό, ώστε να εκμεταλλεύεται τη γνώση του και ταυτόχρονα έχει και ισχύ. Το σύστημα είναι ένα "τέρας", που έχει επιβιώσει μέσα σε πραγματικά δύσκολες συνθήκες και δεν πρέπει να το υποτιμάμε. Το γεγονός ότι δέχτηκε τρομερά χτυπήματα, δεν σημαίνει ότι κάτι τέτοιο είναι στη φύση του να το επιτρέπει. Δεν ανταπέδωσε όταν δεν μπορούσε, περιμένοντας την κατάλληλη στιγμή. Σήμερα το σύστημα έχει καταφέρει να ελέγξει το Rock. Δεν μπορούμε να πούμε ότι το νίκησε, γιατί το Rock, επειδή έχει σχέση με την προπαγάνδα, δεν πεθαίνει. Μπαίνει σε μια κατάσταση ύφεσης μέχρι να ξαναεκραγεί. Το σύστημα αυτήν την έκρηξη φοβάται κι αυτήν προσπαθεί να ελέγξει. Ο έλεγχος του Rock έγινε δυνατός εξαιτίας δύο παραγόντων. Ο πρώτος παράγοντας είναι η τρομερή γνώση του συστήματος και το δεύτερο είναι η τεχνολογία. Σ' ό,τι αφορά τον πρώτο παράγοντα συμβαίνει το εξής: Το σύστημα έχει άπειρη γνώση κι αυτό του δίνει τη δυνατότητα να καπελώνει το σύνολο των επαναστάσεων. Κινδυνεύει πραγματικά μόνον όταν απειλείται η προπαγάνδα του. Το Rock των περασμένων

δεκαετιών το νίκησε, γιατί δέχτηκε τα μηνύματά του ως κάτι το οποίο έπρεπε να ενσωματωθεί μέσα στη δική του προπαγάνδα. Από τη στιγμή που δεν μπόρεσε να εξαφανίσει αυτά τα μηνύματα, τα υιοθέτησε, ώστε ν' αποσβεσθούν οι τάσεις που αυτά δημιουργούν. Άλλαξε τακτική κι επέτρεψε στην κοινωνία να προχωρήσει ένα βήμα. Εγκατέλειψε τις υστερίες και προσαρμόστηκε. Τι σημαίνει όμως προσαρμογή; Επέτρεψε στον κόσμο να έχει κοινούς προβληματισμούς με τους δημιουργούς του Rock και πρόσθεσε γνώση στην εκπαίδευση. Αύξησε δηλαδή την ποσότητα γνώσης του δέκτη-ανθρώπου. Ακόμα και στα δημοτικά σχολεία οι μαθητές συζητούν τα μηνύματα του Rock. Μ' αυτό κατάφερε να θέσει εκτός προπαγάνδας τους δημιουργούς του παλιού Rock. Δεν μπορεί ο δημιουργός να λειτουργήσει σαν πομπός και να προκαλεί το ενδιαφέρον των ανθρώπων όταν λέει τα ίδια πράγματα με το δάσκαλο. Σήμερα δηλαδή, είτε ακούει Rock ο νέος είτε όχι, είναι το ίδιο και το αυτό. Το Rock δεν έχει αρνητικά αποτελέσματα για το σύστημα, όταν αναφέρεται στο σεξ και την ίδια ώρα στο σχολείο οι μαθητές ενημερώνονται για τα προφυλακτικά. Το σύστημα τα μετέφερε τα μηνύματα του Rock στην εκπαίδευση και τα ευνοούχισε. Αλλά ο άνθρωπος-δέκτης βρίσκεται σήμερα σε ανώτερο επίπεδο γνώσης, αλλά παραμένει δέκτης. Όπως είπαμε και σε άλλο σημείο, το πρόβλημα για το σύστημα είναι να ελέγχει την προπαγάνδα, ενώ οι αναλογίες δεν το απασχολούν ιδιαίτερα. Όπως κατέλωσε τη Γαλλική Επανάσταση κατέλωσε και το Rock. Αλλά στην πρώτη περίπτωση αναγκάστηκε να δώσει γνώση σε ανθρώπους που δεν είχαν καθόλου, ενώ στη δεύτερη πρόσθεσε γνώση σε ανθρώπους που είχαν, ώστε να εξισώσει τους αντιπάλους προπαγανδιστές με τους απλούς ανθρώπους. Ενώ παλαιότερα ο δημιουργός του Rock είχε διαφορετική γνώση από τους ακροατές του, σήμερα δεν διαφέρει απ' αυτούς που εκπαιδεύει το σύστημα. Ο ίδιος άνθρωπος τότε ήταν ενδιαφέρων, ενώ σήμερα είναι παντελώς αδιάφορος. Κατ' αυτόν τον τρόπο η προπαγάνδα επέστρεψε στα χέρια του συστήματος κατ' αποκλειστικότητα.

Ο αναγνώστης εύλογα θ' αναρωτηθεί πώς όλα αυτά είναι δυνατόν να οδηγούν σε έλεγχο του Rock και όχι σε νίκη του. Αν δηλαδή το σύστημα διαρκώς υιοθετεί τα μηνύματα του Rock σε κάποια στιγμή θα καταρρεύσει και άρα θα νικηθεί από το Rock που διαρκώς γεννά νέους προβληματισμούς. Σ' αυτό το σημείο εμφανίζεται το μεγάλο όπλο του συστήματος που έχει σχέση με την τεχνολογία και είναι η τηλεόραση. Το σύστημα χρησιμοποίησε την τεράστια ισχύ της τηλεόρασης για να ελέγξει το Rock. Η εμφάνιση της τηλεόρασης χώρισε τον χρόνο σε δύο μέρη. Το σύστημα υιοθέτησε στην εκπαίδευση τα μηνύματα της Rock της προ-τηλεόρασης εποχής. Εκεί σταμάτησε. Από εκείνο το σημείο κι έπειτα ελέγχει τα πάντα με την ισχύ της τηλεόρασης. Ο έλεγχος αυτός είναι για το σύστημα σχετικά εύκολη υπόθεση. Χρησιμοποιείται η δύναμη της εικόνας εις βάρος του στίχου. Έχοντας η εξουσία κοινά συμφέροντα με το κεφάλαιο, ένωσαν τις δυνάμεις τους εις βάρος του Rock. Εχθρός αυτών των κοινών συμφερόντων ήταν το ισχυρό κι επαναστατικό Rock. Σύμμαχός τους το εμπορικό κι ευνοημένο Rock. Αυτή η περίπτωση σύμπλευσης της εξουσίας με το κεφάλαιο είναι εξαιρετικά σπάνια και είναι αποτέλεσμα της καταλυτικής παρουσίας της τηλεόρασης. Η σπανιότητα αυτής της κατάστασης έγκειται στο γεγονός ότι η

εξουσία έχει πάντα συγκρουόμενα συμφέροντα με την πλατιά λαϊκή μάζα. Αυτό που γοητεύει τον κόσμο είναι αξιωματικά αντίθετο μ' αυτό που πρεσβεύει η εξουσία. Το κεφάλαιο, που έχει ως στόχο το κέρδος, στηρίζει εκ των δεδομένων το εμπορικό φαινόμενο και άρα αυτό που γοητεύει όπως είπαμε τον κόσμο. Εκ των δεδομένων δηλαδή κεφάλαιο και εξουσία έχουν συγκρουόμενα συμφέροντα.

Πώς όμως φτάσαμε στα κοινά συμφέροντα εξουσίας και κεφαλαίου στην περίπτωση του Rock; Αυτό που συμβαίνει είναι το εξής: Κοινό συμφέρον δεν συνεπάγεται απαραίτητα και ταύτιση. Κεφάλαιο και εξουσία έχουν κοινό εχθρό και κοινό συμφέρον, αλλά όχι και κοινούς λόγους που γεννούν αυτά τα στοιχεία. Οι συγκυρίες τούς έφεραν σε κοινό στρατόπεδο. Οι συγκυρίες όμως δεν αφήνονται στην τύχη και ιδιαίτερα όταν αυτός που ευνοείται είναι το σύστημα με την τρομερή του γνώση. Το σύστημα φοβάται τη σύγκρουση μόνον όταν ο αντίπαλος είναι το κεφάλαιο. Ήταν δυνατόν να διαπιστωθεί κοινό συμφέρον με το κεφάλαιο και να μη δώσει το σύστημα στην όλη κατάσταση μόνιμα χαρακτηριστικά; Το μόνο που είχε να κάνει ήταν να διδάξει τις πρακτικές που το ίδιο ακολουθεί και στους ανθρώπους του κεφαλαίου. Το σύστημα επί μονίμου βάσεως καπελώνει τα πάντα. Καπελώνει πανίσχυρους αντιπάλους και τους θέτει υπό την εξουσία του. Αυτό έκανε και στην περίπτωση το Rock. Έμαθε στους υπαλλήλους των εταιρειών πώς να εξουσιάζουν τους δημιουργούς. Εξουσία και κεφάλαιο μισούν το ισχυρό Rock. Τι όμως σημαίνει ισχυρό Rock; Ισχυροί και επαναστάτες δημιουργοί. Το σύστημα αυτούς τους μισεί γιατί το απειλούν, ενώ το κεφάλαιο τους μισεί γιατί έχουν την ισχύ να περιορίζουν το μερίδιό του στα κέρδη. Το πρώτο σκέλος το εξετάσαμε και γνωρίζουμε τι συμβαίνει. Αυτό που μας ενδιαφέρει είναι το δεύτερο σκέλος που αφορά το μίσος του κεφαλαίου. Προ της εποχής της τηλεόρασης το κεφάλαιο επένδυε στο ισχυρό Rock γιατί αυτό ήταν εμπορικό και απέδιδε το μεγαλύτερο κέρδος. Για να καταλάβει ο αναγνώστης το πώς η "αγάπη" έγινε μίσος, θα πρέπει να γνωρίζει πώς γεννιόταν οι ισχυροί δημιουργοί του Rock.

Όπως συμβαίνει στη φύση, έτσι και στη βάση της παραγωγής του Rock, όταν δεν υπήρχε έλεγχος, ο ισχυρότερος και καλύτερος επιβίωνε. Από τα χιλιάδες εφηβικά γκρουπ που έπαιζαν ερασιτεχνική μουσική, ένα μικρό ποσοστό συνέχιζε επαγγελματικά. Μέσα από τις Pub και τις mini συναυλίες μερικά απ' αυτά το γκρουπ ξεχώριζαν κι αποκτούσαν πιστούς και αναλογικά πολλούς φίλους. Για τις ανάγκες αυτών των φίλων —και συνήθως με τη μέθοδο της αυτοχρηματοδότησης— παράγονταν σε μικρά στούντιο κάποιοι δίσκοι. Τα γκρουπ σ' αυτόν τον χρόνο προλάβαιναν να κάνουν πολλά πράγματα. Μπορούσαν κατ' αρχήν να διαμορφώσουν το μουσικό προφίλ του συγκροτήματος, χωρίς καμία εξωτερική παρέμβαση. Ο χρόνος ήταν αρκετός για να δημιουργήσουν έναν ικανό αριθμό τραγουδιών που θ' αποτελούσε το κεφάλαιό τους και τέλος στον ίδιο αυτό χρόνο μπορούσαν ν' ανταλλάξουν τα απαραίτητα μηνύματα με το κοινό, ώστε να καταλάβουν τι συμβαίνει. Είχαν μια πρόχειρη γνώση της "αγοράς" και είχαν γνώση της δικής τους απήχησης. Όταν ένα συγκρότημα βλέπει ότι το τραγούδι του έχει θετική ανταπόκριση στους εννέα από τους δέκα ανθρώπους που το πρωτοακούνε, καταλαβαίνει τις δυνατότητές του. Όταν όμως κάποιος

είναι ισχυρός και το γνωρίζει, κάθε φορά που υπάρχει μια οποιαδήποτε διαπραγμάτευση, μιλάει από θέσεως ισχύος. Οι μεγάλες δισκογραφικές εταιρείες, όταν έρχονταν σ' επαφή μ' αυτά τα γκρουπ, δεν είχαν την διαπραγματευτική ισχύ που θα επιθυμούσαν οι ίδιες. Αυτές παρακαλούσαν τα γκρουπ και όχι το αντίθετο. Το γκρουπ μπορεί να πήγαινε για δοκιμαστικά με δανεικά χρήματα, αλλά αυτό δεν σήμαινε αδυναμία. Αυτοί είχαν στα χέρια τους ένα προϊόν με σχεδόν σίγουρη επιτυχία και άρα αυτοί έκαναν χάρη στην εταιρεία με το να την επιλέξουν. Αυτές οι συνθήκες γέννησαν το επικίνδυνο για την εξουσία Rock. Τα ισχυρά γκρουπ ήταν ταυτόχρονα και εμπορικά. Το κεφάλαιο τα στήριζε για ν' αποκομίσει όφελος και αγνοούσε την εξουσία. Η εξουσία ωρυόταν και απειλούσε, αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Ακόμα κι να έπειθε τις εταιρείες για την επικινδυνότητα των γκρουπ, αυτές δεν μπορούσαν να επέμβουν. Ήταν αδύναμες οι εταιρείες να "κόψουν" τα ανεπιθύμητα τραγούδια ή να επιβάλλουν στυλ στα γκρουπ με βάση τα συμφέροντά τους. Αν το επιχειρούσαν θα ζημιώνονταν, εφόσον τα γκρουπ θα τους εγκατέλειπαν και άλλοι θα καρπούνταν τα "χρυσά αβγά".

Αυτά γίνονταν μέχρι την εποχή που εμφανίστηκε η τηλεόραση. Από εκείνο το σημείο και πέρα η εξουσία και οι εταιρείες έπαιξαν ένα ύπουλο παιχνίδι εις βάρος του Rock. Για να καταλάβουμε το παιχνίδι αυτό, που είχε ως στόχο το Rock, θα συγκρίνουμε την αρχική κατάσταση με τη σημερινή και μετά θα δούμε τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε από το σύστημα.

Η σημερινή κατάσταση, του ευνοησιμένου και χωρίς δύναμη Rock, είναι αποτέλεσμα της δύναμης της εικόνας και άρα της τηλεόρασης. Η τηλεόραση άλλαξε το σύνολο των παραγόντων που δίνουν ισχύ στο τραγούδι και άλλαξε επίσης το σύνολο των συνθηκών που γεννιούνται οι δημιουργοί. Σ' ό,τι αφορά το πρώτο σκέλος συμβαίνει το εξής: Το τραγούδι είναι λόγος. Ο λόγος μεταφέρει γνώση ανάμεσα στους ανθρώπους και, όταν αυτό δεν είναι δυνατόν, μεταφέρει απλούς προβληματισμούς. Οι δημιουργοί μέσα από τα τραγούδια τους και ανάλογα με την προσωπική τους ισχύ στον τομέα της γνώσης, είτε προτείνουν ορισμένα πράγματα είτε απλά δημιουργούν προβληματισμούς, με μέσον συνήθως την πρόκληση. Εξαιτίας αυτής της δυνατότητας είναι μισητοί από το σύστημα κι αντιμετωπίζονται ως εχθροί. Εξαιτίας όμως της ίδιας δυνατότητας λατρεύονται από τους ανθρώπους. Δίνουν ως ευεργέτες γνώση και λατρεύονται από τους ευεργετούμενους. Το σύστημα αυτήν τη σχέση τη μισεί κι αυτήν πολεμά. Πώς όμως μπορεί να πολεμήσει μια τέτοια σχέση με επιτυχία; Να κατηγορήσει τους δημιουργούς; Να τους κλείσει φυλακή ή ν' απαγορεύσει την κυκλοφορία των δίσκων τους; Όλα αυτά είναι εκ των προτέρων καταδικασμένα ν' αποτύχουν. Ποτέ δεν πέτυχαν σαν πρακτικές και όσες φορές δοκιμάστηκαν είχαν τα αντίθετα αποτελέσματα από τα επιδιωκόμενα. Αυτή η σχέση καταστρέφεται με τον πλέον ιδανικό τρόπο όταν απειληθεί ο παράγοντας που τη γεννά, τη συντηρεί και την ενισχύει. Ο παράγοντας που πρέπει να εξαιρεθεί στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι ο λόγος και άρα ο στίχος. Εξαιτίας του λόγου τους οι δημιουργοί λατρεύονται και με μέσον τον λόγο συντηρούν τη λατρεία. Η μουσική του τραγουδιού απλά αυτόν τον λόγο τον ισχυροποιεί και αναλαμβάνει να τον κάνει όσο το

δυνατόν πιο ελκυστικό. Η μουσική από μόνη της δεν απειλεί το σύστημα και δεν προσφέρει στον άνθρωπο τίποτε παραπάνω από μια αισθητική απόλαυση. Το βλακώδες τραγούδι δεν γίνεται έξυπνο με την καλή μουσική, απλά γίνεται πιο όμορφο. Το έξυπνο τραγούδι δεν γίνεται βλακώδες από την κακή μουσική, παρά αδικείται.

Όλα αυτά τα γράψαμε για ν' αντιληφθεί ο αναγνώστης ποια στοιχεία του τραγουδιού μπορεί να χρησιμοποιήσει υπέρ του το σύστημα στον πόλεμο εναντίον του Rock και ποια όχι. Ο έξυπνος λόγος είναι εχθρός του, ενώ ο βλακώδης είναι σύμμαχος. Το πρόβλημα είναι ότι αυτός ο σύμμαχος δεν έχει απήχηση στο κοινό. Από την άλλη πλευρά η καλή μουσική μπορεί να γίνει σύμμαχος του συστήματος, γιατί μπορεί να εξωραΐσει τη βλακεία τού λόγου. Μπορεί να ισχυροποιήσει έναν ασθενικό σύμμαχο. Μ' αυτά τα δεδομένα τι μπορεί να κάνει το σύστημα σ' αυτήν την περίπτωση; Να γράφει τραγούδια με τα επιθυμητά γι' αυτό χαρακτηριστικά που θα παρασύρουν τον κόσμο μακριά από το Rock; Εμμέσως το έκανε, διαφημίζοντας στην περίοδο του μεγάλου Rock κάτι απερίγραπτους τύπους, που είχαν απήχηση σε κάτι νέους συντηρητικότερους κι απ' τους γονείς τους. Τέτοιοι οπαδοί βέβαια περισσότερο δυσφημούν μια δραστηριότητα παρά τη διαφημίζουν. Τα πράγματα άλλαξαν όμως με την εμφάνιση της τηλεόρασης. Το σύστημα, με μέσο την τηλεόραση, επιβλήθηκε στους δημιουργούς και τους κατέστρεψε. Αυτό έγινε με τη βοήθεια της εικόνας. Οι Κινέζοι λένε ότι... "μια εικόνα είναι χίλιες λέξεις". Μέσα σ' αυτήν την αλήθεια κρύβεται το μυστικό της νίκης του συστήματος. Η εικόνα μπορεί με την κατάλληλη χρήση ν' αντικαταστήσει τις λέξεις. Το βίντεο-κλιπ μπορεί ν' αναλάβει το ρόλο των στίχων. Το πρόβλημα δημιουργείται εξαιτίας αυτής της ιδιομορφίας. Η δυνατότητα που έχει η εικόνα ν' αντικαθιστά τον λόγο την κάνει επικίνδυνη. Η επικινδυνότητα έγκειται στο γεγονός ότι η εικόνα δεν μεταφέρει μήνυμα. Την εικόνα την αντιλαμβάνεται και την περιγράφει ο καθένας με βάση τις δικές του ικανότητες. Αντίθετα ο στίχος έχει σχέση με τις δυνατότητες του δημιουργού. Το τραγούδι είναι αποτελεσματικό, όταν ο ευφυής, σαρκαστικός και μελετημένος λόγος του δημιουργού μεταφέρεται αυτούσιος από στόμα σε στόμα.

Το ιδεώδες είναι —για τη μεταφορά ενός μηνύματος— η εικόνα και ο λόγος να αλληλοσυμπληρώνονται, υποβοηθώντας το ένα την αποστολή του άλλου. Η εικόνα διευκολύνει το θεατή να καταλάβει πιο εύκολα έναν δύσκολο και περίπλοκο στίχο. Ο στίχος από την πλευρά του δίνει νόημα και αξία στην εικόνα. Το σύστημα, γνωρίζοντας τη δυνατότητα της εικόνας ν' αντικαθιστά το λόγο, προσπάθησε να επέμβει εις βάρος του λόγου, που είναι εχθρός του. Στην περίπτωση της μουσικής —και άρα του Rock— αυτή η δυνατότητα της εικόνας είναι θανάσιμος κίνδυνος. Η εικόνα έχει επικουρικό ρόλο, τη στιγμή που το τραγούδι έχει αξία και άρα είναι απειλητικό μόνο εξαιτίας του στίχου του. Η εικόνα έχει θετικό ρόλο μόνο όταν βοηθάει αυτόν τον λόγο. Όταν η εικόνα αναλαμβάνει να πει αυτά που υποτίθεται θέλει να πει ο δημιουργός, δεν έχουμε Rock. Rock υπάρχει μόνον όταν υπάρχει λόγος που μπορεί, είτε με τη βοήθεια της εικόνας είτε χωρίς αυτήν, να μεταφέρει μήνυμα. Rock υπάρχει όταν αυτός που ακούει έναν δίσκο καταλαβαίνει τα ίδια ακριβώς πράγματα μ' αυτά που καταλαβαίνει αν δει το βίντεο-κλιπ του τραγουδιού. Αυτό είναι και το

απόλυτο τεστ για να καταλάβει κάποιος τι είναι αυτό που ακούει. Το τραγούδι από μόνο του —και άρα όταν το ακούει κάποιος σε δίσκο— αποκαλύπτει αν αυτό που ακούει κάποιος είναι Rock ή οτιδήποτε άλλο.

Το σύστημα όλα αυτά τα γνώριζε και η επέμβασή του ήταν τραγική για το Rock. Έθεσε την τηλεόραση —που βρίσκεται στο σύνολο σχεδόν των σπιτιών του πλανήτη— στη διάθεση των δισκογραφικών εταιρειών και τις ώθησε προς την κατεύθυνση του βίντεο-κλιπ. Ενίσχυσαν την εικόνα εις βάρος του στίχου. Η εικόνα δεν μεταφέρει μήνυμα-γνώση και άρα αυτό που παρουσιάστηκε σαν Rock έχασε την ισχύ του. Το σύστημα, με συμμάχους την εικόνα και την καλή μουσική, κατέστρεψε τα πάντα. Για να καταλάβει ο αναγνώστης τι σημαίνει καταστροφή θα δούμε ένα παράδειγμα. Τα βίντεο-κλιπ έχουν πάντα ένα mini σενάριο, όπου περιγράφεται μια κατάσταση. Το να δει κάποιος μια κατάσταση, ακόμα κι αν περιγράφει μια αρνητική όψη του συστήματος, αυτό δεν σημαίνει τίποτε. Έστω ότι το βίντεο-κλιπ δείχνει μια πορεία απεργών που καταλήγει σε μια σύγκρουση με την αστυνομία και ο θεατής βλέπει τη βία του συστήματος. Η μουσική είναι συγκλονιστική αγγίζοντας την τελειότητα και ο στίχος μιλάει για θυμό, οργή, αστυνομικό κράτος και ωμότητα. Τι είναι όλο αυτό το κατασκευάσμα; Rock; Ένας άνθρωπος χωρίς γνώση είναι βέβαιος ότι αυτό είναι επίθεση εναντίον του συστήματος και άρα ο δημιουργός του ένας τολμηρός εχθρός του. Είναι όμως έτσι τα πράγματα; Αν τελειώσει το βίντεο-κλιπ τι απομένει στον θεατή ως κέρδος; Αν ακούσει το δίσκο στο στερεοφωνικό του τι θα καταλάβει; Αν δει ένα δελτίο ειδήσεων τι διαφορετικό θα δει; Μήπως και τα δελτία ειδήσεων λειτουργούν εναντίον του συστήματος; Ο άνθρωπος έρχεται καθημερινά αντιμέτωπος με τη βία του συστήματος. Νιώθει τα έντονα συναισθήματα της αδικίας, αλλά αυτό δεν αλλάζει τίποτε. Προβληματίζεται όσο του επιτρέπουν οι γνώσεις του και η παιδεία του. Το παραπάνω βίντεο-κλιπ δεν του προσφέρει προβληματισμούς, που δεν θα είχε τη δυνατότητα να κάνει ο ίδιος. Του προσφέρει απλώς ένα θέαμα. Ο δημιουργός δηλαδή του συγκεκριμένου βίντεο-κλιπ δεν προσφέρει προβληματισμούς όπως ένας δημιουργός του Rock. Rock είναι... "κάντε έρωτα και όχι πόλεμο", Rock είναι... "Δάσκαλε άσε τα παιδιά ήσυχα". Αυτά ενοχλούν το σύστημα και όχι η περιφορά της άσχημης εικόνας του μπροστά στα μάτια των ανθρώπων. Οι άνθρωποι είδαν τα χειρότερα πρόσωπά του και υποτάχθηκαν. Είδαν την Ιερά Εξέταση, είδαν τον κομμουνιστικό ολοκληρωτισμό και δεν αντιστάθηκαν. Το συγκεκριμένο βίντεο-κλιπ γι' αυτόν το λόγο δεν είναι Rock —και να φανταστεί ο αναγνώστης ότι αυτή είναι η πλησιέστερη εκδοχή του προς το πραγματικό Rock—. Αυτό που παρουσιάζεται σήμερα σαν κατάσταση Rock είναι πέντε βλάκες με μακριά μαλλιά που τα περιποιούνται στο κομμωτήριο, εικόνες επαναστατικές και στίχο ..."η καλή μας αγελάδα κάνει βόλτα στη λιακάδα...", που παριστάνει το κωδικοποιημένο μήνυμα που απευθύνεται στους δήμεν "ψαγμένους".

Το σύστημα με τη βοήθεια της τηλεόρασης απαλλάχθηκε από το ενοχλητικό Rock και, αντί να έχει ως εχθρούς τα "ιερά τέρατα" άλλων εποχών, έχει "εχθρούς" τους πλέον βλάκες που το ίδιο δημιουργεί. Το κεφάλαιο, βλέποντας ότι έχει τη δυνατότητα να καπελώσει τους

ισχυρούς δημιουργούς, χειρίστηκε το θέμα με τον καλύτερο γι' αυτό τρόπο. Έχοντας σύμμαχο το σύστημα εξουσίας, που του παραχωρούσε την τηλεόραση, συμφώνησε στις απαιτήσεις του. Από τη στιγμή που θέλει την τηλεόραση για λόγους διαφήμισης (μουσικές ενημερωτικές εκπομπές κλπ.), είναι δεδομένο ότι θα δεχθεί τις προδιαγραφές του συστήματος σ' ό,τι αφορά τον στίχο των τραγουδιών που θα προωθεί. Δεν είναι δυνατόν να προωθεί τραγούδια ανατρεπτικά και να έχει την απαίτηση να χρησιμοποιεί τη δύναμη της τηλεόρασης. Το κεφάλαιο δεν πρόβαλε καμιά αντίσταση σ' αυτές τις προδιαγραφές, γιατί κατά πρώτον μισούσε τους πραγματικούς δημιουργούς και κατά δεύτερον, μέσω των νέων συνθηκών, άλλαξαν οι συσχετισμοί ισχύος μεταξύ δημιουργών και εταιρειών.

Σ' ό,τι αφορά το μίσος που ένιωθαν οι άνθρωποι του κεφαλαίου τα πράγματα είναι απλά. Οι πρωτοπόροι δημιουργοί απολάμβαναν τα πάντα κι αυτοί ό,τι περίσσευε. Συμβαίνει πάντα με τους καριερίστες υπαλλήλους, όταν αυτοί συμμετέχουν σε κοινές δραστηριότητες με ανθρώπους ταλαντούχους, να τους ζηλεύουν μέχρι θανάτου. Ζηλεύουν τη λατρεία, τη δόξα και τον πλούτο που αυτοί απολαμβάνουν χωρίς κόπο, την ίδια στιγμή που οι ίδιοι κοπιάζουν τρομερά, χωρίς να ξεφεύγουν από την ανωνυμία και την ανυποληψία. Όλοι αυτοί έχουν πολλούς λόγους ν' αναζητούν τρόπους να ταπεινώσουν αυτούς που απολαμβάνουν τη λατρεία του κόσμου. Όνειρό τους και στόχος τους ήταν να εμφανίζονται οι ίδιοι υπεράνω όλων. Να εμφανίζονται αυτοί σαν οι ισχυροί και έξυπνοι του παιχνιδιού. Αυτοί που ανακαλύπτουν, καθιερώνουν, αλλά και καταστρέφουν τους καλλιτέχνες όποτε το επιθυμούν. Αυτό βέβαια δεν ήταν δυνατόν να το πετύχουν εις βάρος των "ιερών τεράτων" του Rock, που γεννιούνταν μέσα από τη βάση της κοινωνίας και καθιερώνονταν αποκλειστικά με την ικανότητά τους και το ταλέντο τους. Αυτοί δεν υπολόγιζαν κανέναν υπαλληλάκο και τους αντιμετώπιζαν σαν μπακάληδες. Ποτέ δεν έπαυαν να τους υπενθυμίζουν ότι ζούσαν σχεδόν παρασιτικά εξαιτίας του ταλέντου αυτών που συνεργάζονται.

Η τηλεόραση όλα αυτά τα άλλαξε. Οι δισκογραφικές εταιρείες ισχυροποιήθηκαν από τη στιγμή που η τηλεόραση και η δύναμή της είναι προσιτή μόνο γι' αυτούς που υποκλίνονται σ' αυτές. Όταν η τηλεόραση μέσα σε μια νύχτα μπορεί να κάνει τον οποιοδήποτε διάσημο, εννοείται ότι η ισχύς αυτών που διαχειρίζονται τη δύναμή της είναι τεράστια. Επιπλέον η τηλεόραση αλλοίωσε και τη δομή της ίδιας της μουσικής αγοράς. Μέχρι τότε τα δισκοπωλεία ήταν τα τερματικά της αγοράς όπου έφτανε η μουσική παραγωγή. Σ' αυτά τα τερματικά κρινόταν η ποιότητα αυτής της παραγωγής από ανθρώπους που γνώριζαν από μουσική και παρακολουθούσαν την πορεία της. Αυτοί όλοι οι ερασιτέχνες κριτικοί ήταν στην πραγματικότητα οι διαφημιστές ή δυσφημιστές των νέων τραγουδιών. Απ' αυτούς που δεν συνδέονταν με οικονομικά συμφέροντα έφτανε το μήνυμα στις τάξεις των νέων. Η επιτυχία δηλαδή του κάθε δίσκου στηρίζονταν σε μεγάλο βαθμό στην... από στόμα σε στόμα... ενημέρωση. Αυτή η κατάσταση είναι ευνοϊκή για το Rock και τους δημιουργούς του, γιατί δεν επιτρέπει στις εταιρείες να επιβάλλουν στην αγορά επιλογές που δεν είναι ποιοτικές, παρά μόνο συμφέρουσες για τις ίδιες.

Η τηλεόραση αυτήν την κατάσταση την ανατρέπει για δύο λόγους. Ο πρώτος οφείλεται στη δυνατότητά της να επιβάλλει ένα τραγούδι. Με τη βοήθεια ενός όμορφου βιντεοκλίπ και μέσα από συνεχείς επαναλήψεις στο τέλος ο θεατής εξοικειώνεται με ένα τραγούδι και το ακούει ευχάριστα. Ο δεύτερος είναι ότι το τραγούδι τυγχάνει μέσω της τηλεόρασης γενικής κρίσης, παρακάμπτοντας το εμπόδιο της κρίσης των ερασιτεχνών, που όπως είπαμε γνωρίζουν από μουσική. Από τα εκατομμύρια ανθρώπων, που θα ακούσουν το τραγούδι και θα δουν το βίντεο-κλίπ, θα βρεθούν αρκετές χιλιάδες που θα τους ικανοποιήσει. Ακόμα και την πιο μεγάλη "πατάτα", αν τη διαφημίσει κάποιος "έγκριτος" μουσικοκριτικός στην τηλεόραση, θα βρεθούν χιλιάδες να την υποστηρίξουν. Αυτοί οι έγκριτοι είναι πάντα "γλείφτες" των μεγάλων εταιρειών και συνδέονται άμεσα με τα οικονομικά συμφέροντα, εφόσον αυτές τους "ταΐζουν". Στην προηγούμενη κατάσταση, οι γνώστες περί μουσικής θα σταματούσαν το τραγούδι με την ανιδιοτελή αρνητική τους κρίση πριν φτάσει σ' όλους αυτούς που μπορεί να μην ξέρουν από μουσική, αλλά αγοράζουν δίσκους. Η νέα αυτή κατάσταση ισχυροποίησε τις εταιρείες, γιατί, όπως βλέπουμε, όχι μόνο έχουν τη δυνατότητα να προωθούν όποιον θέλουν, αλλά δεν φοβούνται να επενδύσουν ακόμα και σε μια ηλιθιότητα, εφόσον είναι σίγουροι ότι θα βρεθούν άνθρωποι που θα την πληρώσουν, υπακούοντας στις "εντολές" των "έγκριτων" μουσικοκριτικών.

Αυτό ήταν το τέλος του Rock. Οι μεγάλες εταιρείες δεν ήταν αναγκασμένες να παρακαλάνε αυτούς που είχαν αποκτήσει φίλους με τη δουλειά τους και γνώριζαν την ισχύ τους και την πιθανή εμπορικότητά τους. Οι εταιρείες προτιμούσαν να συνεργάζονται με λιγότερο ταλαντούχους καλλιτέχνες, δουλικούς και με συμβόλαια συνεργασίας που θυμίζουν την εποχή του δουλεμπορίου. Οι εταιρείες έχουν σήμερα την ισχύ ακόμη και να νοικιάζουν τους καλλιτέχνες για οποιαδήποτε εκδήλωση. Εγκαίνια καταστημάτων, γενέθλια γόνων μεγιστάνων κλπ.. Φαντάζεστε τι θα γινόταν αν πρότειναν κάτι ανάλογο στους "μύθους" του Rock; Αυτό που έχει σημασία είναι ότι οι εταιρείες υπέταξαν τους δημιουργούς και τους έκαναν δούλους τους. Τώρα μπορούμε να μιλάμε για πραγματική βιομηχανία, εφόσον στην πραγματικότητα δεν υπάρχουν δημιουργοί. Οι εταιρείες διαλέγουν ανθρώπους χωρίς προσωπικότητα, με μόνο κριτήριο μια χαρακτηριστική φωνή και μια ενδιαφέρουσα εμφάνιση. Δεν είναι τυχαίο δηλαδή που οι σημερινοί υποτίθεται "δημιουργοί" είναι στην συντριπτική πλειοψηφία τους όμορφοι άνθρωποι σ' ό,τι αφορά την εξωτερική εμφάνιση. Αυτή η σύμπτωση ομορφιάς και ταλέντου παλαιότερα ήταν σχετικά σπάνια και ήταν αιτία να δημιουργηθούν "μύθοι" που συγκινούν ακόμη και σήμερα. Σήμερα η όμορφη εμφάνιση είναι δεδομένη, εφόσον δεν απαιτείται από τους δημιουργούς το ανάλογο ταλέντο. Άλλοι γράφουν τη μουσική, άλλοι γράφουν τους στίχους, άλλοι προετοιμάζουν τα κείμενα των υποτιθέμενων "επαναστατικών" συνεντεύξεων. Οι παριστάνοντες τους επαναστάτες δεν ελέγχουν πλέον ούτε τις συναναστροφές τους ούτε το στιλ του ντυσίματός τους κλπ.. Αυτά τα ελέγχουν οι managers, οι image-makers, και οι στιλίστες.

Τι είναι όμως όλοι αυτοί; Υπάλληλοι, σαν αυτούς που αναφέραμε πιο πάνω ότι μισούν τον οποιονδήποτε που δοξάζεται. Παλαιότερα οι δημιουργοί επέβαλαν στην κοινωνία —

εξαιτίας της λατρείας που απολάμβαναν— το προσωπικό τους σπιλ, είτε αυτό αφορά την κόμμωση είτε το ντύσιμο είτε τη συμπεριφορά. Σήμερα οι υπάλληλοι επιβάλλουν το σπιλ στους δημιουργούς κι αυτοί στο κοινό. Είμαστε δηλαδή δούλοι των δούλων, που μπορεί να χρωστούν τη θέση εργασίας τους σε κάποιον κηπουρό που γνώριζε το διευθυντή κάποιας εταιρείας.

Αλλάζοντας επίπεδο, βλέπουμε ότι όλοι αυτοί οι ατάλαντοι, που παριστάνουν τους δημιουργούς, έχουν μια κοινή πορεία με προκαθορισμένα χαρακτηριστικά. Δεν έχουν διάρκεια, γιατί οι εταιρείες, αναζητώντας διαρκώς καινούρια πρόσωπα, τους αντιμετωπίζουν σαν αναλώσιμα υλικά. Επιπλέον, αποφεύγουν μ' αυτήν τη συνήθεια και την αλλαγή στους συσχετισμούς. Ένας καλλιτέχνης, όταν παραμένει για πολύ χρόνο στο προσκήνιο, ισχυροποιείται και δεν είναι δυνατόν να προβλέψει κάποιος με ασφάλεια πώς θα ενεργήσει. Μηροστά σ' αυτό το ενδεχόμενο οι εταιρείες τους εξαφανίζουν, χωρίς απαραίτητα να τους "στραγγίζουν".

Βλέποντας τη σημερινή κατάσταση και συγκρίνοντάς την με την αρχική, το συμπέρασμα που βγάζουμε είναι ότι το Rock έχασε τον προσανατολισμό του και παγιδεύτηκε. Όπως είπαμε πιο πάνω, είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε τις διαφορές μεταξύ των δύο αυτών καταστάσεων, για να μπορέσουμε ν' αντιληφθούμε το πώς έγινε αυτή η παγίδευση. Η παγίδευση έγινε μεθοδικά και με τρόπο που να μην φαίνεται αντιδραστικός, ώστε να μην υπάρξει κίνδυνος να προκληθούν τα αντίθετα από τα επιθυμητά φαινόμενα. Το σύστημα ήρθε σ' επαφή με το κεφάλαιο και συμφώνησαν μια κοινή τακτική. Έπρεπε καί τα δύο μέρη να κάνουν κάποιες αμοιβαίες υποχωρήσεις. Το σύστημα από την πλευρά του έπρεπε να σεβαστεί την υποστήριξη του κεφαλαίου απέναντι στους πραγματικά ενοχλητικούς δημιουργούς του Rock, που ήταν εκείνη την εποχή κερδοφόροι. Το κεφάλαιο με τη σειρά του έπρεπε να σεβαστεί τις προτεινόμενες από το σύστημα προδιαγραφές των στίχων των δημιουργών που θα προωθούσε από εκείνο το σημείο και πέρα. Δεν αποφασίστηκε, δηλαδή, ότι με την εμφάνιση της τηλεόρασης κάποιοι συγκεκριμένοι καλλιτέχνες θα στηρίζονταν και οι υπόλοιποι θα εγκαταλείπονταν. Αυτό θα είχε τα αντίθετα αποτελέσματα και για τους δύο. Οι εταιρείες θα έχαναν τους ισχυρούς και εμπορικούς δημιουργούς, ενώ το σύστημα θα γινόταν αντιληπτό σ' ό,τι αφορά τις προθέσεις του από τον κόσμο. Ο κόσμος θα καταλάβαινε τι συμβαίνει και θα στήριζε το Rock των δίσκων και όχι το Rock των βίντεο-κλιπ.

Για να φτάσουμε, δηλαδή, από την αρχική κατάσταση στην τελική, υπήρξε ένα μεταβατικό στάδιο προσαρμογής. Η τηλεόραση στήριξε τα παλαιά συγκροτήματα, που είχαν ισχυροποιηθεί με τον παραδοσιακό τρόπο, αλλά προώθησε τα νεότερα με βάση τον σημερινό. Δημιούργησε δηλαδή προβλήματα στη διαδοχή. Τα παλαιά συγκροτήματα γέρασαν και πέθαναν και δεν ανατράπηκαν όπως αρμόζει στην επανάσταση του Rock. Ο λόγος τους δηλαδή, που δημιούργησε νέες ιδέες, δεν παρήγαγε νέο κι ακόμα πιο εξελιγμένο λόγο. Οι εταιρείες σ' αυτό το μεσοδιάστημα είχαν πολλαπλό κέρδος. Εκμεταλλεύονταν τους ισχυρούς σ' ό,τι αφορά την παλαιά γενιά και προωθούσαν τους ανίσχυρους σ' ό,τι αφορά τη

νεότερη. Οι πόρτες έκλεισαν ερμητικά για τους ταλαντούχους, που είναι πάντα απείθαρχοι. Στο ίδιο αυτό μεσοδιάστημα η εξουσία βρήκε το χρόνο να κάνει εκτίμηση της ζημιάς που υπέστη από το Rock και να προσαρμοστεί. Αυτόν τον πολύτιμο χρόνο τον εξασφάλισε από την αδυναμία των νεοτέρων να εμφανίσουν πιο εξελιγμένο λόγο. Είχε ν' αντιμετωπίσει μόνο τη ζημιά που έπαθε σε πρώτη φάση από τους πρωτοπόρους του Rock. Δεν είχε αντιπάλους ευθυγραμμισμένους με τη εποχή τους, παρά είχε ψευδοεχθρούς που αναμασούσαν τον ίδιο λόγο. Σ' αυτό το σημείο έχει νόημα αυτό που αναφέραμε πιο πάνω περί προδιαγραφών. Προωθούνταν μόνον όσοι έλεγαν ό,τι είχε ήδη ειπωθεί. Η σεξουαλική επανάσταση είχε κατά ένα μέρος πραγματοποιηθεί κι αυτό έπρεπε ν' αντιμετωπιστεί πλέον ως δεδομένο. Δεν μπορεί να πάει η κοινωνία πίσω. Το θέμα ήταν να περιοριστεί η ζημιά του συστήματος σ' εκείνο το σημείο. Τα τραγούδια που αναφέρονταν στο σεξ δεν υπήρχε πλέον κανένας λόγος ν' αντιμετωπίζονται εχθρικά και άρα να μη προωθούνται. Όλα όμως τα υπόλοιπα, που είχαν σχέση με την αμφισβήτηση των προτύπων του συστήματος, "κόπηκαν" και μπήκαν στη μαύρη λίστα. Το σύστημα προσαρμόστηκε στη νέα κατάσταση και διατήρησε την ισχύ του.

Για να καταλάβει ο αναγνώστης τι ακριβώς σημαίνει αυτή η προσαρμογή και τι σχέση έχει με τα θέματα που αναφέραμε πιο πάνω, θα πούμε το εξής: Το σύστημα είναι ισχυρό όταν ασκεί εξουσία και διαιωνίζει την παρουσία του. Η γενική παρουσία του στηρίζεται στον εθνικισμό και στον ρατσισμό, που του δίνουν τη δυνατότητα να παρασέρνει τον κόσμο στον πόλεμο. Αυτό γίνεται με την οργανωμένη καλλιέργεια προτύπων και αντιπροτύπων. Για όσο διάστημα υπάρχουν αυτά τα δύο στοιχεία, αυτό υπάρχει. Το σεξ αντίθετα δεν έχει σχέση μ' αυτήν καθ' αυτήν την παρουσία, παρά με τη σκληρότητα που μπορεί ν' ασκηθεί η εξουσία. Όσο πιο σεξουαλικά καθυστερημένη είναι η κοινωνία, τόσο πιο σκληρά έχει τη δυνατότητα να φέρεται η εξουσία. Προσαρμογή δηλαδή για το σύστημα σημαίνει ότι δέχεται να χαλαρώσει την εξουσία του, την ίδια ώρα που εξασφαλίζει τη δυνατότητα να υπάρχει. Κάνει ένα βήμα πίσω για να μην πέσει. Όταν αντιλαμβάνεται ότι δεν μπορεί να σώσει κάτι που του δίνει μια παραπάνω πολυτέλεια, το εγκαταλείπει και το παραδίδει στον κόσμο. Αυτό έκανε στη Γαλλική Επανάσταση, αυτό έκανε και στην επανάσταση του Rock. Όπως έφτιαξε κάποτε σχολεία, για να "μορφώνεται" δήθεν ο κόσμος, σήμερα ενημερώνει τους νέους για το ασφαλές σεξ. Όπως έχουν κάποιοι σήμερα την ψευδαίσθηση ότι απολαμβάνουν την απόλυτη δημοκρατία που πρόσφερε η Γαλλική Επανάσταση, έτσι υπάρχουν και άνθρωποι που νομίζουν ότι απολαμβάνουν την απόλυτη ελευθερία από την αντίστοιχη επανάσταση του Rock. Καί στις δύο περιπτώσεις, ό,τι απολαμβάνουμε έχει σχέση με τα πρώτα επιτεύγματα. Ό,τι μας έδωσε στη συνέχεια το σύστημα είχε ως στόχο να καπελώσει την επανάσταση, ν' αποσβήσει τις τάσεις και να μας οδηγήσει στη μακαριότητα της επιτυχίας, που κλείνει τα μάτια και σταματά την αντίδραση.

Το Rock όμως —κι αυτή είναι η διαφορά του με τη Γαλλική Επανάσταση— επειδή συνδέεται με την προπαγάνδα, είναι διαρκής απειλή για το σύστημα. Τρέμει το σύστημα τη δύναμη του Rock και μια ενδεχόμενη ανάφλεξη του είναι ο χειρότερός του εφιάλτης. Αν θέλουμε να βελτιώσουμε τη ζωή μας, θα πρέπει να δώσουμε σ' αυτόν τον εφιάλτη σάρκα

και οστά. Από τη στιγμή που εμείς οι απλοί πολίτες έχουμε συγκρουόμενα συμφέροντα με το σύστημα, θα πρέπει να δημιουργήσουμε συνθήκες ανάφλεξης. Θα πρέπει να λειτουργούμε αποκλειστικά με τον αντίθετο με τον προτεινόμενο από το σύστημα τρόπο. Θα πρέπει να ενισχύσουμε ως καταναλωτές, όχι αυτούς που προτείνει το σύστημα μέσω της τηλεόρασης, αλλά αυτούς που δεν προτείνει. Δεν θα γράψουμε εμείς τραγούδια του Rock, παρά θα στηρίξουμε αυτούς που προφανώς ήδη υπάρχουν, είναι πανίσχυροι από πλευράς δημιουργίας, αλλά εκτός κυκλωμάτων. Για να γίνει αυτό απαιτούνται δύο πράγματα. Τους δημιουργούς —και άρα τα τραγούδια— σ' ό,τι αφορά την αξία τους, θα τα κρίνουμε μόνο από τον λόγο και άρα από το στίχο. Πρώτα ακούμε και μετά αγοράζουμε. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να επιστρέψουμε στα δισκοπωλεία. Αυτά που προβάλλει η τηλεόραση έχουν την αξία ενός απορρυπαντικού. Είναι προϊόντα και ως τέτοια άλλα είναι ωραία και άλλα όχι, άλλα είναι χρήσιμα και άλλα όχι. Αυτός που τα αγοράζει είναι ένας καταναλωτής όμοιος με μια νοικοκυρά. Δεν είναι ούτε έξυπνος ούτε βλάκας. Αγοράζει κάτι που του αρέσει. Το θέμα είναι ότι αυτό που αγοράζει δεν είναι Rock. Rock είναι το τραγούδι που χτυπά ή προκαλεί το σύστημα. Rock με όλη τη σημασία της λέξης είναι σήμερα το τραγούδι που χτυπά τον ρατσισμό και τα προτεινόμενα από το σύστημα πρότυπα. Rock σήμερα δεν είναι το τραγούδι που αναφέρεται στο σεξ και στα ναρκωτικά. Το μήνυμα Rock —κι αυτός είναι ο στόχος του— απευθύνεται στην αρχή σε λίγους, ώστε στη συνέχεια να παρασυρθούν οι πολλοί εναντίον του συστήματος. Οι πολλοί ακούνε πάντα αυτά που προτείνει το σύστημα τη δεδομένη στιγμή. Όταν η γιαγιά σου σου λέει να κουβαλάς προφυλακτικό, τι σχέση μπορεί να έχει το Rock πλέον με το σεξ; Το ίδιο συμβαίνει και με τα ναρκωτικά. Δεν προκαλείς πλέον όταν αναφέρεσαι στα ναρκωτικά, από τη στιγμή που άνθρωποι του συστήματος προτείνουν πλέον την αποποινικοποίησή τους.

Το Rock πάει μπροστά και οι άνθρωποι επίσης. Ό,τι κέρδισαν από τα προηγούμενα μηνύματα είναι κέρδος που ήδη το βιώνουν και είναι υποχρεωμένοι να συνεχίσουν. Σήμερα, όταν τελειώνει κάποιος το πανεπιστήμιο, δεν κάθεται ν' απολαύσει το επίτευγμά του σαν να ήταν Γάλλος επαναστάτης που δεν του επέτρεπαν να μορφωθεί. Απλά αντιμετωπίζει τα προβλήματά του ως μορφωμένος και συνεχίζει την πορεία του. Γιατί λοιπόν κάθονται οι νέοι κι ακούνε το παλιό Rock, από τη στιγμή που δεν είναι σεξουαλικά στερημένοι και ούτε τρέφουν αυταπάτες για τη μαγεία των ναρκωτικών; Το Rock —κι αυτό είναι το σημείο αναγνώρισής του— δεν κολακεύει, αλλά ξεσηκώνει. Δεν υπάρχει λόγος κολακείας, από τη στιγμή που ο άνθρωπος εξακολουθεί να έχει άλυτα προβλήματα. Rock είναι το "σήκω" όταν κάθεται ή το "τρέξε" όταν είσαι όρθιος. Το Rock είναι "ζωντανό" και μετακινείται. Σήμερα ο άνθρωπος είναι "όρθιος" και δεν έχει νόημα το "σήκω". Αυτό μπορούν να το πουν πλέον κι οι παπάδες. Το θέμα σεξ δεν είναι πλέον Rock, γιατί δεν αφορά πλέον τον σημερινό άνθρωπο. Κάποτε μπορεί να ήταν Rock, σήμερα όμως δεν είναι.

Το Rock είναι μήνυμα που μας ωθεί προς την ελευθερία. Σήμερα τα πράγματα εμφανίζονται εξαιρετικά περίπλοκα και γι' αυτό απαιτείται από τους δημιουργούς του Rock να έχουν γνώσεις. Δεν υπάρχουν ορατοί οι εχθροί του ανθρώπου που του στερούν την

ελευθερία. Δεν μπορεί σήμερα κάποιος με μέσον μόνο την ευαισθησία να εκπέμψει μήνυμα. Σήμερα η γνώση είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τον δημιουργό, γιατί εχθρός του ανθρώπου είναι ο ίδιος του ο εαυτός. Κάποτε τα πράγματα ήταν απλά και το μήνυμα του Rock ήταν εύκολο και σ' ό,τι αφορά τη δημιουργία και σ' ό,τι αφορά την κατανόηση. Όλοι αντιλαμβάνονταν τα προβλήματα και απλά κάποιοι έπρεπε να βρουν την τόλμη να τα πουν. Ο δημιουργός "έλεγε" με καλλιτεχνικό τρόπο αυτό που όλοι ήθελαν, είτε να πουν είτε ν' ακούσουν. Κάποτε ο παπάς ήταν εχθρός, γιατί στερούσε τον έρωτα από τους νέους. Κάποτε ο δάσκαλος ήταν εχθρός, γιατί βασάνιζε τους μαθητές. Ήταν Rock να εκδηλώνεις τη σεξουαλική επιθυμία προς ένα άτομο που ήσουν ερωτευμένος. Ήταν Rock να καταγγέλλεις τον δάσκαλο. Ήταν αρκετό για να είναι Rock απλά να μην σκέφτεσαι όπως θέλει η εξουσία. Σήμερα αυτό δεν φτάνει. Σήμερα πρέπει να καταγγέλλεις τον εαυτό σου. Rock σήμερα δεν είναι να εκδηλώσεις τον έρωτά σου για το κορίτσι της διπλανής πόρτας. Αυτό πλέον δεν απαγορεύεται. Rock είναι να καταγγείλεις αυτό το κορίτσι, γιατί στο όνομα μιας καριέρας δεν φέρεται ως άνθρωπος. Αγνοεί τον έρωτα και εκπορνεύεται με τον κάθε καραγκιόζη που της υπόσχεται να τη βοηθήσει στην καριέρα της. Rock σήμερα δεν είναι να καταγγείλεις τον δάσκαλο, γιατί δεν βασανίζει πλέον τους μαθητές. Rock είναι να καταγγείλεις τον συμμαθητή σου που αυτοβασανίζεται και δίνει δύναμη σ' αυτούς που ανταμείβουν τον βασανισμό· τον κάφρο που θέλει να γίνει γιατρός για να τα κοινομήσει· τον φουκαρά που τυραννιέται να σπουδάσει για να διοριστεί. Σήμερα το μήνυμα του Rock βγαίνει δύσκολα, γιατί ο άνθρωπος πρέπει να έρθει αντιμέτωπος με τον εαυτό του. Το καταγγελλόμενο κορίτσι δεν διαφέρει από την αδερφή μας ή την αγαπημένη μας. Ο καταγγελλόμενος νέος πόσο διαφέρει από εμάς τους ίδιους;

Όταν εχθρός είναι κάποιος άλλος τα πάντα είναι εύκολα. Στην αρχική κατάσταση, όπου οι πρώτοι δημιουργοί εξέπεμπαν μηνύματα, τα πράγματα ήταν εύκολα κι αυτός ήταν ένας λόγος που γενικά καπελώθηκε το κίνημα των νέων τις προηγούμενες δεκαετίες. Το σύστημα ήταν σκληρό και οι εξουσιαστές απάνθρωποι. Η κοινωνία ήταν τόσο στενά ελεγχόμενη, που οτιδήποτε διαφορετικό έλεγε κάποιος ήταν πρόκληση. Υπήρχαν ορατοί αυτοί που αντιδρούσαν σ' αυτές τις προκλήσεις. Όταν κατηγορείς κάποιον άλλον –κι αυτή είναι η διαφορά με τη σημερινή κατάσταση— δεν απαιτείται απαραίτητα να είσαι "καθαρός". Στην αθλιότητα υπάρχει διαβάθμιση. Ο δολοφόνος είναι χειρότερος από τον βιαστή κι αυτός από τον κλέφτη. Εξαιτίας αυτής της διαβάθμισης, μαζί με τους "καθαρούς" λατρεύτηκαν κι οι "βιαστές" κι οι "κλέφτες", που "χρησιμοποίησαν" τους νέους για να διεκδικήσουν την εξουσία. Όλοι αυτοί που φώναζαν "...φαντασία στην εξουσία" ή "...ψωμί, παιδεία, ελευθερία", δεν ήταν στο σύνολό τους "καθαροί". Αυτοί καπέλωσαν τον γαλλικό Μάη ή το ελληνικό πολυτεχνείο. Πολέμησαν τους εξουσιαστές και όχι την εξουσία. Την εξουσία την πήραν στα χέρια τους και η φαντασία που κάποτε υπόσχονταν είχε σχέση μόνο με τη μέθοδο που θα γέμιζαν τις τσέπες τους. Απλά η εξουσία από τα χέρια των "δολοφόνων" πέρασε στα χέρια των "βιαστών". Όλοι αυτοί οι άθλιοι, που σήμερα είναι η γενιά που κυβερνά, εκμεταλλεύτηκαν το Rock. Εκμεταλλεύτηκαν τη νεανική επαναστατικότητα.

Άρπαξαν την εξουσία με βιαιότητα, γιατί ήταν παιδιά μιας πρωτόγονης και καταπιεστικής κοινωνίας, που τα μέλη της κινούνταν στα άκρα και ήταν εξοικειωμένα με τη βία. Όλη τους η ζωή ήταν δράση και αντίδραση. Ήταν φανατικοί και άρα βίαιοι, είτε ακολουθούσαν το σύστημα είτε το αμφισβητούσαν. Μέση οδός δεν υπήρχε. Από την "καρπαζιά" του πατέρα πήγαιναν κατ' ευθείαν στην "καρπαζιά" του συστήματος. Εγκατέλειπαν τα σπίτια τους μετά από σύγκρουση με τους γονείς τους και "έκαιγαν" τα πάντα όταν έρχονταν σε σύγκρουση με το σύστημα.

Βγαίνει σήμερα ο κάθε απίθανος караγκιόζης και κατηγορεί τη νεολαία. Την κατηγορεί για έλλειψη οράματος, για μαλθακότητα, για αποβλάκωση και ατομικισμό. Γιατί βγάζει αυτό το συμπέρασμα; Για δύο λόγους. Ο πρώτος έχει σχέση με το ατομικό του εγώ. Όλοι αυτοί που δήθεν αγωνίστηκαν για ένα καλύτερο μέλλον, μας παρέδωσαν έναν κόσμο χειρότερο από αυτόν που παρέλαβαν, γιατί τον μετέτρεψαν σε εξαιρετικά περίπλοκο, χωρίς να τον βελτιώσουν στοιχειωδώς. Κατέστρεψαν με την ανικανότητά τους μια κατάσταση που τουλάχιστον επέτρεπε να παραμένουν ορατοί οι εχθροί. Την έκαναν εξαιρετικά περίπλοκη, γιατί έπρεπε να κρύψουν και τη δική τους αθλιότητα που στο μεταξύ προστέθηκε. Επιπλέον όλοι αυτοί δεν έχουν μάθει να κάνουν αυτοκριτική. Είναι οι πρωτόγονοι που πάντα αναζητούν εχθρούς για να τους φορτώσουν τα πάντα. Είναι αυτοί που ακόμα κι όταν οι ίδιοι ασκούν εξουσία δεν ευθύνονται για τίποτε. Μπορεί για τα πάντα να ευθύνονται ακόμη και τα θύματα, αλλά ποτέ οι ίδιοι. Αυτούς τους πρωτόγονους ανθρώπους τους "γκρεμίζεις" από εκεί που βρίσκονται, γιατί μόνοι τους δεν εγκαταλείπουν ποτέ. Αυτούς τους ανθρώπους τους χαρακτηρίζουμε ως πρωτόγονους για τους εξής λόγους. Ο ανεπτυγμένος άνθρωπος είναι αυτός που επιβάλλεται στα ένστικτά του. Αυτός που χρησιμοποιεί την κρίση του και ελέγχει τα συμβαίνοντα γύρω του. Η γενιά των μεγάλων κινητοποιήσεων του 60 και του 70 ήταν πρωτόγονη, γιατί ακολουθούσε τα ένστικτά της. Οι αντιδράσεις της ήταν ζωώδεις. Πώς αντιδρά ένα ζώο όταν το πλησιάζει ένας άνθρωπος; Αν τον αναγνωρίσει υποτάσσεται σ' αυτόν και τον ακολουθεί. Αν δεν τον αναγνωρίσει, είτε απομακρύνεται, χωρίς να δίνει σημασία στο τι λέει αυτός, είτε του ορμάει και τον κατασπαράζει. Το βασικό δηλαδή είναι ότι δεν χρησιμοποιεί κρίση. Δεν ακούει τι του λένε και άρα δεν ελέγχει. Δεν ελέγχει αυτόν στον οποίο υποτάσσεται ούτε προσπαθεί να καταλάβει τι του λέει αυτός στον οποίο αντιδρά. Αυτές οι ενστικτώδεις αντιδράσεις της λογικής του άσπρου και του μαύρου είναι το αίτιο του ιδιόμορφου τρόπου που λειτουργεί αυτή η γενεά. Αναζητώντας σωτήρες, κάθε φορά που απογοητεύονται ανακαλύπτουν προδότες. Ενδιάμεσο δεν υπάρχει. Ακολουθούν τον οποιονδήποτε και τον εγκαταλείπουν ανά πάσα στιγμή σαν προδότη. Έμαθαν κάθε φορά που τους βολεύει να φορτώνουν τα πάντα σε προδότες. Μ' αυτήν τη μέθοδο δεν αναλαμβάνουν οι ίδιοι ποτέ καμία ευθύνη για τίποτε. Πάντα κάποιος άλλος φταίει που τους κορόιδεψε. Μέσα σ' αυτήν την πορεία και εξαιτίας της δικής τους αθλιότητας, έφτασαν στο σημείο να μην βρίσκουν πλέον προδότες. Εξάντλησαν τα πάντα. Αγνοούν ότι προδόθηκαν από τους ίδιους τους τους εαυτούς. Αγνοούν ότι ο μεγαλύτερος προδότης ήταν ο ίδιος τους ο εαυτός, που αναζητούσε πάντα σωτήρα στα δικά του μέτρα. Αγνοούν ότι η όποια σωτηρία

είναι μια κατάσταση γενική, που δεν έχει σχέση με τα προσωπικά μέτρα κανενός. Δεν είναι δυνατόν ταυτόχρονα καί να σωθεί ο κόσμος από έναν σωτήρα και να "βολευτούν" οι οπαδοί του καλύτερα από τους υπόλοιπους.

Ο δεύτερος λόγος που κατηγορούν όλοι αυτοί την νεολαία είναι η άγνοια. Κατηγορούν μια νεολαία που ανήκει σ' έναν κόσμο ανώτερο από αυτόν που οι ίδιοι είναι μέλη. Οι σημερινοί νέοι δεν κινούνται στα άκρα. Δεν έχουν μάθει ν' αντιδρούν, γιατί δεν χρειάστηκε ποτέ ν' αντιδράσουν. Δεν χρειάστηκε ποτέ να συνθέσουν ομάδες, ώστε να κάνουν αποτελεσματική την αντίδραση απέναντι σ' έναν ισχυρό εχθρό. Δεν γνωρίζουν τη βία. Δεν τη συνάντησαν ούτε μέσα στα σπίτια τους ούτε στην κοινωνία. Ο φαινομενικά εγωιστικός ατομικισμός τους οφείλεται στο γεγονός ότι πάντα είχαν ν' αντιμετωπίσουν εχθρούς στα μέτρα του ανθρώπου. Δεν ένιωσαν ποτέ την ανάγκη να ενώσουν τις ατομικές τους δυνάμεις, ώστε να συνθέσουν ισχυρό σύνολο εναντίον ενός εχθρού που ξεφεύγει από τα ανθρώπινα και άρα από τα δικά τους προσωπικά μέτρα. Δεν γνωρίζουν τι σημαίνει φασιστικό σύστημα ή φασιστική οικογένεια. Αυτός είναι κι ο λόγος που πολλοί νέοι σήμερα συγκατοικούν με τους γονείς τους πολλά χρόνια μετά την ενηλικίωσή τους. Οι παλαιότεροι δεν άντεχαν με τους γονείς τους ούτε μέρα παραπάνω, από τη στιγμή που είχαν την όποια δυνατότητα να φύγουν από το σπίτι. Εξαιτίας αυτής της διαφοράς οι νέοι σήμερα παρουσιάζονται αδρανείς, ενώ στην πραγματικότητα δεν είναι. Απλά έχουν μάθει να κρίνουν τις καταστάσεις και να τις αντιμετωπίζουν με ήπιο τρόπο. Έχουν υιοθετήσει μια ελαστική συμπεριφορά, που επιτρέπει τη συνύπαρξη με ελάχιστες τριβές. Δεν περιμένουν να τους σώσεις, αλλά ούτε σου δίνουν τη δυνατότητα να τους εκμεταλλευτείς και δήθεν να τους προδώσεις. Το κύριο χαρακτηριστικό τους είναι ότι "ακούνε". Τίποτε δεν υιοθετούν αρριόρι, αλλά και τίποτε δεν απορρίπτουν. Το ότι δεν "κινούνται", απλά σημαίνει ότι δεν υπάρχουν στη διάθεσή τους ενδιαφέρουσες προτάσεις για να κρίνουν. Δεν είδαμε ποτέ πώς θ' αντιδρούσε η σημερινή νεολαία αν είχε κάποια λύση υπ' όψιν της. Η εικόνα της αδράνιάς της οφείλεται στο γεγονός ότι το σύστημα έχει αλλάξει τη μεθοδολογία ελέγχου της νεολαίας. Σήμερα επιτρέπει τις πολλές και διαφορετικές προσεγγίσεις των νέων πάνω στα διάφορα θέματα. Το σύστημα δεν επεμβαίνει σήμερα —όπως παλαιότερα— εναντίον προσώπων, όταν αυτά δεν ακολουθούν τα προτεινόμενα πρότυπα. Σήμερα το σύστημα προστατεύει μόνο τα πλαίσια που έχει χτίσει γύρω από τη νεολαία. Δημιούργησε μια "αυλή", μέσα στην οποία οι νέοι μπορούν να κάνουν ό,τι θέλουν, χωρίς να ελέγχονται. Αυτό που απαγορεύεται, δηλαδή, είναι μόνο το να βγουν απ' αυτήν την "αυλή" που προστατεύεται από τα παραπάνω πλαίσια. Η σύγκρουση θα είναι αναπόφευκτη μόνον όταν η νεολαία αποφασίσει να "σπάσει" αυτά τα πλαίσια. Όταν δηλαδή υιοθετήσει μια ενδιαφέρουσα πρόταση που θίγει τα συμφέροντα του συστήματος. Τότε το σύστημα θα επέμβει και τότε οι νέοι σίγουρα θ' αναγκαστούν να ενώσουν τις δυνάμεις τους, εφόσον για πρώτη φορά θα έρθουν αντιμέτωποι με ισχυρό εχθρό. Μέχρι όμως να συμβεί αυτό, η νεολαία θα δείχνει αυτήν την εικόνα της χαλαρότητας. Το θετικό είναι ότι στο μεταξύ δεν παρασύρεται όπως οι παλαιότεροι. Δεν ακολουθεί σωτήρες όπως τα πρόβατα. Δεν κάνει ανώφελες διαδρομές και

θυσίες, για να πλουτίζουν οι πονηροί που παριστάνουν τους "σωτήρες". Οι παλαιότεροι έψαχναν μονίμως σωτήρα που θα τους έσωζε. Όπως προσπαθούσαν να βρουν τον άνθρωπο που φταίει για όλα, έτσι αναζητούσαν και τον άνθρωπο-λύση. Παλαιότερα, μέσα σε λίγα χρόνια, οι ίδιοι άνθρωποι άλλαζαν άπειρες ιδεολογίες και πάντα τις ακολουθούσαν με το ίδιο πάθος. Ανακύκλωναν διαρκώς τα ίδια λάθη και τις ίδιες συμπεριφορές. Μεταφέροντας μια δουλική συμπεριφορά και αναζητώντας υποσυνείδητα το κέρδος, διέφθειραν οι ίδιοι τους ηγέτες τους. Ακόμα δηλαδή κι αν κάποιος είχε καλές προθέσεις, η ποιότητα των οπαδών του τον οδηγούσε στη διαφθορά. Αυτό αποδεικνύει τη βαρβαρότητα των παλαιότερων γενεών. Ακολούθησαν άνθρωποι απίθανους. Άνθρωποι που σήμερα αποδεικνύεται ότι όχι σωτήρες δεν ήταν, αλλά ούτε καν άνθρωποι. ...Ανθρωπόμορφα αιμοσταγή κτήνη λατρεύτηκαν σαν Μεσσίες απ' αυτούς που σήμερα μας κυβερνάνε ή παριστάνουν τους φιλοσόφους. Η τραγική ειρωνεία είναι ότι αυτά τα αμετανόητα θύματα είναι αυτά που κρίνουν αρνητικά τη νεολαία.

Γι' αυτόν τον λόγο σήμερα τα πράγματα είναι δύσκολα για όλους. Ποιον θα καταγγείλεις σήμερα; Με ποιο σκεπτικό θα ζητήσεις από τους νέους να σε ακολουθήσουν; Σήμερα οι καταγγελλόμενοι είμαστε εμείς οι ίδιοι. Ποιος όμως θα κάνει την αυτοκριτική του; Πόσοι από εμάς, πάνω στην αγωνία τους να κερδίσουν τον έρωτα μιας γυναίκας δεν χρησιμοποίησαν δευτερεύοντα στοιχεία με στόχο να εκμεταλλευτούν την τάση της για εκπόρνευση. Πόσοι από εμάς δεν νομίζουν ότι δικαιούνται υψηλότερες αμοιβές, εξαιτίας κάποιων πτυχίων και άρα εκθέτοντας τη βασανιστική τους πορεία που είναι πλέον αυτοβασανιστική; Αν κάνεις την αυτοκριτική σου, γρήγορα θ' αντιληφθείς ότι οι απαιτήσεις σου είναι υπεύθυνες για την πείνα που υπάρχει στον κόσμο. Οι συνήθειές σου δημιουργούν τις συνθήκες που οδηγούν στους πολέμους. Δεν υπάρχουν πλέον άνθρωποι που σε οδηγούν στον θάνατο. Μόνος σου πηγαίνεις επειδή σε συμφέρει.

Αυτό είναι το Rock πλέον. Για να λειτουργήσεις ως πομπός θα πρέπει να κάνεις την αυτοκριτική σου και άρα να εμφανιστείς "γυμνός". Δεν φωνάζεις πλέον ..."δείτε τον εχθρό"? φωνάζεις ..."δείτε εμένα τον ίδιο. Δείτε πόσο άσχημος είμαι και πόσο πολύ μοιάζουμε". Πρέπει να βγάλεις στο φως όλες τις κρυφές σκέψεις του ανθρώπου. Όλες εκείνες τις σκέψεις που νομίζει ότι τις κάνει μόνο ο ίδιος και τις βαστά δήθεν κρυφές. Όλες εκείνες τις "βρόμικες" σκέψεις που στην ουσία τον κατευθύνουν. Όλοι ίδιοι είμαστε. Όλοι μας σκεπτόμαστε αν θα πρέπει να "γλείψουμε" για να βολευτούμε ή αν θα πρέπει να προστατεύσουμε την αξιοπρέπειά μας. Μέχρι τότε ο "γλείφτης" θα ζει εις βάρος των υπολοίπων; Μέχρι τότε η επιτυχία του θα τον καθιστά πρότυπο σ' αυτόν τον κόσμο; Πρέπει να απομυθοποιήσουμε τα πρότυπα απ' όπου κι αν προέρχονται. Είτε προέρχονται απ' ευθείας από το σύστημα είτε από τη δική μας γνώση που δεν γνωρίζουμε να ελέγχουμε. Αυτή η απομυθοποίηση γίνεται μόνο από κάποιον που μπορεί να νικήσει το υπερτροφικό του "Εγώ", που καλλιεργεί σήμερα το σύστημα σε κάθε άνθρωπο. Θα πρέπει επίσης να επανεξεταστούν και όλα τα αντιπρότυπα. Πέρασαν οι εποχές των προτύπων. Οι άνθρωποι σήμερα δεν ακολουθούν. Δεν είναι δυστυχισμένοι και τυφλοί, που αναζητούν τον

μονόφθαλμο. Τα προβλήματα του κόσμου σήμερα δεν προέρχονται από μεγάλα λάθη ισχυρών ανθρώπων. Τα προβλήματα του κόσμου προέρχονται από εκατομμύρια μικρά καθημερινά λάθη, που έχουν σχέση με τα μικροσυμφέροντα του καθενός μας. Η συνισταμένη είναι περίπου ίδια, αλλά διαφέρει στον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται. Αυτός είναι κι ο λόγος που οι νέοι σήμερα δεν ακολουθούν. Δεν είναι τυφλοί που ακολουθούν αυτόν που βλέπει. Είναι άνθρωποι που "βλέπουν" και απλά για κάποια μικροσυμφέροντα αλληθωρίζουν. Το Rock αυτά τα μικροσυμφέροντα πρέπει να πολεμήσει. Δεν είναι σε θέση να προτείνει καινούρια πρότυπα. Μπορεί όμως να τσακίσει τα πρότυπα που είναι υπεύθυνα για τη σημερινή αθλιότητα. Να θέσει τα πράγματα στη σωστή τους βάση. Δεν είναι πρότυπα ούτε ο βιομήχανος ούτε ο εργάτης ούτε ο επιστήμονας. Είναι απλά σωστοί άνθρωποι όταν λειτουργούν ανθρώπινα. Αυτοί που πρέπει να τσακιστούν είναι αυτοί που παρασέρνουν τη νεολαία στην ανάπτυξη της φιλοσοφίας του συμφέροντος. Όλοι οι άθλιοι που κρύβονται πίσω από κάποιο πτυχίο ή κάποια κομματική ταυτότητα και νομίζουν ότι τους χρωστάμε. Αυτοί που προσπαθούν να μας πείσουν ότι πρέπει να τους κάνουμε πλούσιους επειδή σπούδασαν ή μας παρέδωσαν τη δημοκρατία· αυτοί που "τρέχουν" πίσω από την εξουσία για να βολευτούν. Όχι οι πραγματικοί επιστήμονες ή οι ιδεολόγοι, αλλά τα κατακάθια της επιστήμης και της ιδεολογίας. Ο πραγματικός επιστήμονας ή ιδεολόγος λατρεύει αυτό που κάνει και δεν το κάνει επειδή αποδίδει οικονομικά. Ακόμα κι αν δεν απέδιδε το ίδιο θα έκανε.

Όλα αυτά το Rock πρέπει να τα εξετάσει από την αρχή, αν θέλει να βρει την απήχρησή του στον κόσμο. Ο δημιουργός του Rock δεν μπορεί πλέον να παρουσιάζεται σαν τον "ωραίο" φίλο, που μας καλεί να του μοιάσουμε. Τον φίλο που στρέφεται εναντίον του κοινού εχθρού. Ο δημιουργός του Rock πρέπει να αυτοαποκαλυφθεί. Δεν μπορεί να παρουσιάζεται ως πρότυπο. Από τη στιγμή που κι αυτός εισπράττει πνευματικά δικαιώματα από τα τραγούδια του, δεν διαφέρει από τους ιμπεριαλιστές ή τους μεγαλοαστούς. Η ίδια διαδικασία και οι ίδιοι νόμοι προστατεύουν και το τραγούδι και την τεχνολογία των πυραύλων. Πρέπει να βγει ο δημιουργός και ν' αρνηθεί τα δικαιώματα. Να περιοριστεί στην αμοιβή της εργασίας. Να εισπράττει όταν εργάζεται και άρα να συντηρείται από τις εισπράξεις των συναυλιών. Να καταγγείλει τον εαυτό του και τους ομοίους του. Να καταγγείλει όλους αυτούς που με ένα τραγούδι-επιτυχία εξασφαλίζουν και τα δισέγγονά τους. Όλους αυτούς που, χωρίς να εργάζονται, κατακλέβουν τον κόσμο. Μαζί τους ζει εις βάρος του κοσμάκη κι ένα μεγάλο σύνολο παρασίτων, που ονομάζονται managers, διευθυντές πωλήσεων κι έχουν σπουδάσει στα "καλύτερα" κολέγια του κόσμου. Στις πλάτες των δημιουργών και στα όνειρα των νέων στηρίζονται όλα αυτά τα καθάρματα, που σε άλλη περίπτωση θα ήταν παπάδες, πολιτικοί, δάσκαλοι κλπ.. Έκαναν "μπίζνες" τη δημιουργία, όπως οι όμοιοί τους έκαναν "μπίζνες" τη θρησκεία, τη φιλοσοφία και την ανθρώπινη ύπαρξη. Αυτό είναι Rock. Τότε θα δει ο κόσμος πώς θ' αρχίσει να "τρέχει" το σύστημα και να μη "φτάνει". Κατάγγειλε τον εαυτό σου και τα μικροσυμφέροντά σου και θα δεις ότι αγγίζεις την "αχίλλειο πτέρνα" του συστήματος.

Το Rock το ακούει κάποιος για να ερεθίσει το μυαλό του και όχι για να διασκεδάσει. Υπάρχουν άλλα τραγούδια για διασκέδαση, που τα τραγουδούν καλλιτέχνες διασκεδαστές. Ο δημιουργός του Rock δεν είναι διασκεδαστής. Είναι επαναστάτης, είναι ιδεολόγος και οραματιστής. Τραγουδάμε τα τραγούδια του για να τ' ακούμε οι ίδιοι και να τα μεταφέρουμε στους άλλους. Το μήνυμα αυτήν την αξία έχει. Δεν προϋποθέτει γνώση για την κατανόησή του. Το ακούει κάποιος, προβληματίζεται και στη συνέχεια αναζητά τη γνώση για να εκτονώσει τους προβληματισμούς του. Το ακούνε οι απλοί άνθρωποι και ζητούν εξηγήσεις από τους "σωτήρες" τους. Αυτή η κατάσταση είναι που δημιουργεί τα προβλήματα στο σύστημα. Αυτό συμβαίνει, γιατί καλείται να εξηγήσει πράγματα που δεν θέλει ν' αναφέρεται σ' αυτά. Μόλις υποχρεωθεί να μπει σ' αυτήν τη διαδικασία και άρα αρχίσει να ψευδολογεί, του επιτίθενται οι φιλόσοφοι και η κοινωνία κερδίζει. Το κέρδος προκύπτει πάντα όταν πιέζεται το σύστημα και αναγκάζεται να υποχωρεί. Όταν αυτό υποχωρεί, κερδίζουν οι άνθρωποι.

Γι' αυτό έχει νόημα να μεταφέρουμε μηνύματα μέσα στην κοινωνία. Μηνύματα διαφορετικά από αυτά που μεταφέρουν οι "σωτήρες" και τρομάζουν τις γιαγιάδες με τους Αλβανούς, τους θρησκόληπτους με το 666 ή τους εθνικιστές με τους Τούρκους. Κάποιος πρέπει να "μιλήσει" σ' όλους αυτούς για τη διαφορά μεταξύ απλού και κακοποιού ανθρώπου. Τους κακοποιούς πρέπει να φοβάται ο άνθρωπος και όχι τους ανθρώπους γενικά. Τους κακοποιούς που σκοτώνουν ανθρώπους και οι χειρότεροι απ' αυτούς είναι οι "σωτήρες" μας. Αυτοί κάνουν τους πολέμους επειδή τους συμφέρει. Επειδή δεν μπορούν να το καταφέρουν μόνοι τους, μας παρασύρουν μέχρι του σημείου να μας αναγκάσουν να γίνουμε κι εμείς οι ίδιοι κακοποιοί, όχι για να επιβιώσουμε, αλλά για ν' απολαύσουμε σ' έναν κόσμο που στερείται. Εμείς είμαστε πλέον οι κακοποιοί· από την πιο αδύναμη γιαγιά μέχρι τον πιο αλτρουιστή επαναστάτη. Η υστερία της γιαγιάς είναι πιο φονική και από τις σφαίρες του εγκληματία. Οι σφαίρες θα σκοτώσουν έναν άνθρωπο. Η υστερία θα σκορπίσει τον φόβο μέσα στην κοινωνία. Θα καταδικαστούν ομαδικά οι άνθρωποι. Θ' αναπτυχθεί ο ρατσισμός και τ' αποτελέσματα θα είναι ολέθρια. Η γιαγιά δεν είναι τόσο ακίνδυνη όσο φαίνεται. Rock είναι να ζητήσεις από τη γιαγιά να μην πάει να ψηφίσει. Να μην μεταφέρει τα πάθη της και στην επόμενη γενεά. Να μη στηρίζει τους ομοίους της, εφόσον μόνον αυτούς καταλαβαίνει. Αυτός ο κόσμος πρέπει να σχεδιαστεί με βάση τις ανάγκες αυτών που θα τον κατοικήσουν και όχι αυτών που τον εγκαταλείπουν.

Μιλώντας στην αρχή για σχέση επανάστασης και Rock, είπαμε ότι οι μεγάλοι δημιουργοί του θα πρέπει να εξεταστούν σαν τους μεγάλους επαναστάτες. Τους μεγάλους επαναστάτες το σύστημα τους διέφθειρε και τους έκανε μεγάλους караγκιόζηδες. Τους έκανε προέδρους, υπουργούς και τους ευνούχισε. Αυτός ο ευνοχησμός ήταν το τέλος της επαναστατικής τους δράσης. Τι απέγιναν όμως οι επαναστάτες του Rock; Αυτοί είναι οι μόνοι που δεν διέφθειρε το σύστημα. Αυτοί ήταν οι μόνοι επαναστάτες που αυτοκτόνησαν. Πνίγηκαν στα ναρκωτικά κι έχασαν την επαφή τους με το περιβάλλον. Όταν χάσει κάποιος την επαφή με το περιβάλλον, παύει να παράγει ιδέες που έχουν απήχηση στον κόσμο. Η επανάσταση

συνδέεται με τον κόσμο και όποιος δεν έχει επαφή μ' αυτόν και τα προβλήματά του παύει να είναι επαναστάτης. Γίνεται απλά ένας περιεργος τύπος, που έχει ενδιαφέρον μόνον για τους ομοίους του. Τα ναρκωτικά για τους πρωτοπόρους του Rock ήταν η πλέον σίγουρη κατάληξη, γιατί κανένας δεν αντέχει τη θεοποίηση όταν δεν έχει προετοιμαστεί ανάλογα. Η αναγνώριση και η λατρεία σε παγκόσμιο επίπεδο δεν διαφέρει ουσιαστικά από τη θεοποίηση. Οι δημιουργοί του Rock ήρθαν αντιμέτωποι μ' αυτήν την κατάσταση και δεν γνώριζαν πώς να την αντιμετωπίσουν. Έχασαν το μέτρο. Λατρεύτηκαν από τους ανθρώπους σαν Θεοί κι αυτή η λατρεία τους κατέστρεψε. Αυτή η καταστροφή έχει σχέση μ' αυτό που αναφέραμε σ' άλλο σημείο περί ανισορροπίας μεταξύ γνώσης και του θανάσιμου χτυπήματος που καταφέρνει ο δημιουργός του Rock. Οι άνθρωποι λάτρεψαν τους Θεούς που χτυπούσαν το σύστημα με τον πιο σκληρό τρόπο. Το πρόβλημα γεννάται από τη στιγμή που υπάρχει δυσαρμονία μεταξύ της ισχύος του μηνύματος του δημιουργού και της γνώσης του. Ένας πραγματικός Θεός έχει την ανάλογη γνώση, ενώ οι δημιουργοί του Rock όχι. Ο Θεός με το μήνυμά Του προσελκύει την προσοχή του ανθρώπου κι αποσπά τη λατρεία του. Μέχρι αυτό το σημείο συμβαδίζει κι ο δημιουργός του Rock. Ο Θεός όμως, στηριζόμενος στη γνώση Του, δίνει μόνιμα χαρακτηριστικά σ' αυτήν την κατάσταση. Μπορεί ν' απαντήσει στα δισεκατομμύρια "γιατί" των ανθρώπων και άρα μπορεί να εκπέμψει δισεκατομμύρια μηνύματα. Ο δημιουργός του Rock θεοποιείται, αλλά τα μηνύματά του είναι απειροελάχιστα. Κάτω από την πίεση να σταθεροποιηθεί στο επιθυμητό επίπεδο και να συνεχίσει να παράγει μηνύματα-απαντήσεις της ίδιας ποιότητας, καταστρέφεται. Θέλοντας να πει διαφορετικά πράγματα από τα ισχύοντα, παίρνει διαφορετικούς δρόμους κι αυτό σημαίνει ναρκωτικά. Εκβιάζει καταστάσεις, για να κάνει τη νέα επιτυχία-μήνυμα, με τελικό αποτέλεσμα να καταστρέφεται.

Την ίδια τύχη έχουν και οι σύγχρονοι ψευδοεπαναστάτες της Rock. Κι αυτοί γνωρίζουν την αποθέωση, έστω κι από ανθρώπους που μπορούν να θεοποιήσουν και ένα πλυντήριο. Κι αυτοί πιέζονται και αγχώνονται, αλλά αδικώς. Ενώ δεν έδωσαν ποτέ κανένα μήνυμα-απάντηση στα "γιατί" του κόσμου, αγχώνονται γι' αυτά που θα πρέπει να δώσουν στο μέλλον. Κι αυτοί καταλήγουν στα ναρκωτικά, αλλά αυτοί καταλήγουν λόγω βλακείας. Όλοι αυτοί είναι βλάκες, γιατί δεν έχουν κανένα λόγο να το κάνουν αυτό. Οι παλαιότεροι, με μέσο τα ναρκωτικά, προσπαθούσαν να παρακάμψουν τα κενά της γνώσης τους, νομίζοντας ότι αυτό είναι δυνατό μέσα από μια διαφορετική προσέγγιση των προβλημάτων. Προσπαθούσαν να "απελευθερώσουν" τον εαυτό τους από την αγκύλωση και την αναπηρία που τους είχαν προκαλέσει οι πρωτόγονες κοινωνίες και τα πρωτόγονα συστήματα παιδείας από τα οποία προέρχονταν. Οι σύγχρονοι γιατί το κάνουν; Μήπως γράφουν οι ίδιοι τα τραγούδια τους; Τραγουδούν ό,τι αποφασίζουν τα επιτελεία των εταιρειών.

Αυτό που έχει σημασία είναι ότι οι σημερινοί νέοι και ειδικότερα οι έφηβοι, θα πρέπει να γνωρίζουν κάθε φορά που περπατάνε χέρι-χέρι —και όχι μόνο— με την αγαπημένη τους, ότι αυτήν την δυνατότητα την έχουν χάρη στον αγώνα κάποιων άλλων. Λίγες δεκαετίες πριν, κάποιοι άλλοι όμοιοί τους σφάζονταν στην κυριολεξία γι' αυτές τις "κακές" συνήθειές τους.

Οι νέοι θα πρέπει να θυμούνται όλους αυτούς που αγωνίστηκαν για τις κοινωνικές αλλαγές. Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι θα πρέπει να βοηθήσουν σήμερα αυτούς που στο μέλλον κάποιοι άλλοι και σε ακόμη καλύτερες συνθήκες θα θυμούνται.

Η επανάσταση του Rock είναι καθήκον όλων μας να συνεχιστεί, αν θέλουμε να ελπίζουμε σ' ένα καλύτερο αύριο. **...Let's Rock them all.**

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΡΑΪΑΝΟΥ

Δημιουργός της θεωρίας του ΥΔΡΟΧΟΟΥ